HET CHRISTELIJK KARAKTER DER N. S. B.

2E DRUK

DOOR J. H. L. DE BRUIN

NENASU - UTRECHT

J. H. L. DE BRUIN

HET CHRISTELIJK KARAKTER VAN DE N. S. B.

2E DRUK

NEDERLANDSCHE NATIONAAL SOCIALISTISCHE UITGEVERIJ
(N. E. N. A. S. U.) UTRECHT DIR. R. VAN HOUTEN

Den Leider der N. S. B.
Ir. A. A. Mussert in trouw
en kameraadschap opgedragen.

In groote steden, wellicht ook in kleinere plaatsen, kunt ge door een straat loopen zonder dat iets bepaalds uw aandacht trekt. Tot, plotseling, die aandacht getrokken wordt door een bordje, gespijkerd aan een huis, waarop staat „onbewoonbaar verklaarde woning.". Daar kan een groot stuk tragiek achter schuilen. In die woning is waarschijnlijk geleden en gestreden, gejuicht en geweend, geboren en gestorven. De tijd schrijdt voort en met de jaren is het huis vervallen geraakt, bouwvallig geworden. Men heeft de muren moeten stutten, gaten moeten stoppen, ramen moeten dichten, men heeft wellicht zelfs een verbouwing overwogen... totdat eindelijk niets meer kon baten, het huis totaal onbewoonbaar werd en ook als zoodanig werd verklaard. Fel verzet is bij den bewoner opgekomen, hevige protesten zijn geuit, alles is geprobeerd om het besluit ongedaan te krijgen, 't hielp niets, en met weemoed werd afscheid genomen van het oude waaraan hart en zinnen hingen, met weemoed en bitterheid ging men het nieuwe tegen. Eenigen tijd later echter, nu een lichtere, ruimere, meer moderne woning is betrokken, begrijpt men zelf niet hoe men ooit weemoedig en verbitterd heeft kunnen zijn, en voelt men dat het méér was een krampachtig en halsstarrig vasthouden aan het oude dan een werkelijk verlies. Want het nieuwe dat men **moest** tegemoetgaan, bleek te zijn „winst."

* *
*

Voor mij ligt het ochtendblad van het dagblad „De Telegraaf" van Zaterdag 10 November 1934. Op de voorpagina publicatie van de rede waarmede Dr. Colijn het algemeen regeeringsbeleid heeft verdedigd; daarnevens een beschouwing van de redactie zelf over deze verdediging. Deze beschouwing draagt als opschrift „Reëel."

Twee dingen in Min. Colijn's rede vallen direct op. In de eerste plaats deze zinsnede „Waar ter wereld gaat het beter dan bij ons", vraagt Dr. Colijn. En bij het lezen van deze zinsnede gaan mijn gedachten terug naar den tijd waarin de Nat. Soc. Bew. in Nederland, de N.S.B., begon de aandacht van het Nederlandsche volk te

trekken. **Toen** heeft de N.S.B. gewezen op nood, op geestelijken, zedelijken, maatschappelijken, economischen, socialen nood. **Toen** echter werd, wat de N.S.B. op ernstige, waardige wijze naar voren bracht, hoonlachend ontvangen. Voor de N.S.B. geen plaats in ons land, in Italië en Duitschland mocht dat mogelijk geweest zijn, dáár immers waren de toestanden zoo slecht, maar in Holland..... neen, daar was de toestand heel wat beter dan in de meeste andere landen en zou het nationaal-socialisme geen schijn van kans hebben.

Maar zie, na zoo korten tijd wordt, wat, toen de N.S.B. wees op den ernstigen nood, als „paniekprediking" werd gedoodverfd, zoo ondubbelzinnig bevestigd. Door velen wordt, in allen ernst nu de vraag gesteld of de nood in Holland niet gróóter is dan in de meeste andere landen en Dr. Colijn komt met de wanhoopsvraag „Waar ter wereld gaat het beter dan bij ons?"

Aan deze vraag nu knoopt de schrijver in de Telegraaf de volgende woorden vast: „Hij (Dr. Colijn) spreekt het woord, zooals zij, die reëel en klaar denken in dezen tijd, het spreken: laat ons de werkelijkheid zien, eerlijk en onverbloemd, geen valsche voorbeelden, geen valsche voorspiegelingen."

De werkelijkheid zien, eerlijk en onverbloemd. Dat deed de N.S.B. reeds voor eenigen tijd. **Toen** was het „paniekprediking", **nu** heet het reëel en klaar denken in dezen tijd.

Reëel en klaar denken. Een eisch die zeker iederen Christen steeds weer voor oogen moet staan, een eisch die juist de N.S.B. steeds zichzelf stelt.

Het tweede punt dat opvalt in de rede van Dr. Colijn is de volgende zinsnede: „Het huis is bouwvallig, het moet verbouwd worden; maar de verbouwing moet haar tijd hebben, en dus moeten wij de muren stutten. De gaten stoppen, de ramen dichten, omdat wij er ook tijdens de verbouwing in moeten wonen."

Alweer wanhoopsprediking. **Nu** geeft men dan eindelijk toe wat de N.S.B. reeds zoo lang het Nederlandsche Volk voorhield: „het huis is bouwvallig geworden."

Maar dân gaan de wegen uit elkaar.

Dan is er eenerzijds de groep die krampachtig en halsstarrig wil vasthouden aan het oude, bouwvallige, die de muren wat wil stutten, de gaten stoppen, de ramen dichten en niet verder kan komen dan **ver**bouwen. Het is de groep der politieke partijen van velerlei schakeering die, **niet** één zijnd, een éénheid demonstreeren die door en door onwaarachtig is.

Anderzijds is er de N.S.B. die reeds voor lang wist en betoogde dat het huis bouwvallig is. En ook dáárin blijk gaf van haar reëel

en klaar denken.

Ik schreef hierboven „maar dan gaan de wegen uit elkaar". En inderdaad, de N.S.B. wenscht voor het Nederlandsche Volk geen bouwvallig huis waarvan men de muren wil stutten, de gaten stoppen, de ramen dichten, dat men wil **ver**bouwen. Omdat de N.S.B., reëel en klaar denkend, met zekerheid voorziet dat het uiteindelijk toch niet zal baten en de woning „onbewoonbaar verklaard" zal moeten worden.

De N.S.B. wil een **nieuw** huis **bouwen.**

Wanneer ik dit verschil nader beschouw dan is het zóó: in wanhoop tracht men nieuwen wijn te doen in oude, lederen zakken. Zoo zullen èn wijn èn lederen zakken te niet gaan. De N.S.B., reëel en klaar denkend, stort nieuwen wijn in **nieuwe** lederen zakken, zóó alleen zal het gewenschte en noodige resultaat kunnen worden bereikt. Zóó eerst voert men een „constructief" beleid. Niet **ver**bouwen, maar **bouwen**.

met een beeld kan men alles bewijzen volgens t beeld wil men maar de oude [illegible] despotisme [illegible] dus tot de massieve vensters en schietgaten

* *
*

Bouwen, omdat het om méér gaat dan bestrijding van crisis en malaise. Het gaat daar feitelijk in het geheel niet meer om. Want deze bestrijding is waardeloos wanneer men niet scherp zie op waarom het precies gaat. Er speelt zich iets heel anders af dan een crisis die de wereld eerder kende, weer te boven kwam, weer opnieuw onderging enz. Er is hier inderdaad een wijzigen van het wereldbeeld op ieder gebied. Men noemt dat ook structureele crisis. Er zijn er, al zijn het er weinig, die dat reeds voor langeren tijd hebben ingezien. De nationaal-socialisten in Nederland hebben vanaf den eersten dag hunner werkzaamheid, met dit wijzigen van het wereldbeeld, met deze structureele crisis, rekening gehouden. Zij hebben den ontzaggelijken ernst daarvan doorzien en begrepen, en dáárom, niet geweifeld en getwijfeld, maar bewust den nieuwen weg gekozen. Waar God, in Zijn onnaspeurlijk doen, den wordingsgang van de geschiedenis der menschheid ombuigt, daar zullen wij nietige menschen dit ombuigen hebben te volgen. Dat brengt leed en strijd, opgeven van langgekoesterde verwachtingen, prijsgeven van veel wat men 't eenig juiste dacht, breken met het oude waaraan men halsstarrig trachtte vast te houden, maar...... wij hebben slechts te volgen waar God een richting aanwijst. En uit dit willen „volgen" is het Nederlandsch Nationaal Socialisme geboren. Het Nederl. Nationaal Socialisme dat wil komen tot de daad, het bouwen, niet omdat het meent dat God deze nietige

menschendaad noodig heeft, maar omdat het erkent dat God deze daad eischt; dat wij, als Zijn instrumenten, ook wij nationaal-socialisten, ons aan dit werk niet mogen en kunnen onttrekken. Een werk dat niet is een volk door crisis en malaise heenvoeren, maar een werk dat, bij het wijzigen van het wereldbeeld, in de structureele crisis, dat volk tot „vernieuwing" wil brengen, opdat het niet „stuurloos" den nieuwen tijd inga. Daarom is niet de leuze van het Nationaal-Socialisme „aanpassen", doch „vernieuwen, hervormen, een gehéél volk." Jawel, 't is ontzaggelijk moeilijk, dit werk. Maar God beware er ons voor dat we 't werk laten liggen omdat het ontzaggelijk moeilijk is.

* *
*

Ontzaggelijk moeilijk.

Want we staan in de branding.

Het is uit met de bespiegelende rust, met het zich welvoldaan voelen, met de behagelijke gemakzucht, met het hoopvol verwachten.

We staan in de branding.

Die beukt de hechtste steunsels stuk, die doet de 't veiligst geachte levensschepen stranden op onverwachte, onzichtbare klippen. Die raast en slaat, diè ontziet niets, die vraagt niet en argumenteert niet, die overlegt niet en berekent niet, die brééкt slechts, en wrakstukken drijven allerwege om ons heen. We worden angstig, want steeds méér wrakstukken komen er. Eén roep, één vraag steunt en klaagt, gilt en schreit de wereld door: Waar gaan we heen, waartoe voert ons dit alles?

De opgeschrikte menschheid staat verslagen, verbijsterd.

Zelfs de geloovige Christen wiens ziel rust vindt in de zekerheid dat God Koning is, kan en mag zich niet onttrekken aan de spanning dezer tijden. Wanneer hij althans verstaat wat het beteekent een „Christen" te zijn. Vaak wordt nog de voorstelling gehoord: dáár is de wereld en hier zijn de christenen, tusschen beide groepen gaapt een onoverkoombare kloof. Maar verstaat men iets van Christen-taak dan ziet men de wereld als een kring. Midden in dien kring staat de christen en vanuit dat middelpunt, gevolg gevende aan het gebod van zijn Meester, heeft de christen zijn werk in de wereld te doen. Maar dan ook voelt hij de spanning dezer tijden, leeft hij mede met veler menschen lijden, draagt hij mede menschenschuld. Dan krijgt het „saevis tranquillus in undis" (rustig te midden der grimmige golven) voor hem dezelfde beteekenis als het had voor den grooten Oranje die niet zocht het

rustige plekje temidden der branding, maar, midden in de branding staande, innerlijke rust en zekerheid ontving om **in** die branding de door God gegeven taak te volvoeren. Het ontzaggelijk moeilijke werk. Zóó verstaan ook wij nationaal-socialisten de lijfspreuk van Willem van Oranje. Dat zal ons niet brengen een „stil en gerust leven"[1]) waar de Heer Janse in z'n brochure zoo stichtelijk over mediteert, maar dat zal ons maken tot strijders, midden in de branding, midden in de spanning.

God Zelf is het die de schijnrust der menschen verstoort. Die de menschheid wakker doet schrikken uit den zelfzuchtslaap. God, Die der menschen „vrijheidsdrang" zich zag ontwikkelen tot „godlooze" ongebondenheid die zich openbaart op **elk** terrein van het leven van dezen dag.

We leven in de branding.

Hoeveler leven is reeds in die branding stukgeslagen?

Hoeveler hopen en wenschen is er in ondergegaan. Hoeveel geluk is er door verstoord, hoeveler verwachtingen zijn er door vernietigd, hoeveler geloof heeft geen stand kunnen houden?

Nu jaagt door de wereld de nerveuze spanning. Nu is er het zoeken naar een uitweg. Nu roept men: we moeten er toch uit! Zóó kan het toch niet langer blijven. Dat is het woord van den dag. Men kramt en lijmt, repareert en corrigeert, stut muren, stopt gaten, dicht ramen, wil verbouwen, belooft beterschap, en wil probeeren gemaakte fouten voortaan te vermijden, men wordt wanhopig en radeloos. Maar heviger wordt het geweld der branding.

Ieder stelsel, ieder systeem wil zich nochtans handhaven. Wil zich desnoods trachten aantepassen en intestellen op den nieuwen tijd met zijn nooden en zorgen. Doch wil niets laten vallen van eigen grootheid en machtsgebied. Vóór alles gaat het „handhaven". Is ook het fundament vermolmd, de onbruikbaarheid duidelijk aan het licht getreden, tòch handhaven. Maar heviger wordt het geweld der branding.

Waar men niet toe komen kan dat is menschenschuld te brengen voor God. Hem te zeggen: „zie Heer, dit hebben wij van onze taak terechtgebracht, zóó hebben we het verprutst en verknoeid, zóó hebben we gezien op onszelf, op eigen grootheid en macht, dat we het werk veronachtzaamden en verwaarloosden. En hier zijn nu de stukken en brokken. Heer, we hebben wèl steeds over U **gesproken**, we hebben ons wèl altijd op U beroepen, maar zóó groot zijn we geworden dat **wij** tusschen U en het werk zijn

---

1) Zie pag. 22 A. Janse, De nieuwe geest van de N.S.B.

komen te staan. Heer, men zag **onze** vroomheid, **onze** degelijkheid, **onze** beginselvastheid, maar **wij** stonden zóó hoog, dat men **U** niet meer zien kon. Heer, hier is menschenschuld die alles heeft stukgemaakt.

* *
*

Die nu tracht te verstaan (te verstaan dus óók tracht eigen zonde, zonde der wereld), wat achter dit alles leeft, moet ingaan in den nood der tijden. Dàn eerst zal hij ook iets kunnen leeren verstaan van den geestelijken achtergrond waartegen het nationaal-socialisme moet worden gezien.

Ingaan in den nood der tijden.

Op geestelijk gebied. Wat is de nood groot geworden. Wat valt men af van den hoogen God. Wat neemt de onkerkelijkheid schrikbarend toe. Wat zijn de wèl kerkelijke menschen lauw en slaperig geworden. Wat is kunst en cultuur gemodelleerd naar velerlei tendenzen, en in veel opzichten verworden en verwilderd.

Op zedelijk gebied. Wat is de nood groot geworden. Een groot deel der menschen komt niet meer uit boven het verlangen naar sensatie. De sport is voor een goed deel „razernij" geworden. Tooneel en film speculeeren voor een groot deel op de meest verkeerde eigenschappen in den mensch. De litteratuur brengt een boek als „Carrière" van Körmendi, dat verheerlijkt wordt en waaraan men smult. Als men aan 't slot gelezen heeft dat de zelfmoordenaar roept: „God, laat mij rein bij U komen", dan klapt men 't boek dicht en vindt het mooi. Onwaarachtigheid, onwaarachtigheid. In één opzicht heeft het boek wellicht waarde, en wel door de teekening van het leven van de menschen van dezen tijd. Leest men 't zóó, dan zou men na het dichtslaan van het boek, liefst ergens alleen willen zijn waar het donker is, en het uit willen schreeuwen: „God, is het zóó erg met ons menschen geworden?"

Ingaan in den nood der tijden.

O, er zijn er veel, tè veel, die onverschillig voor ellende zijn. Onverschilligen, tragen van geest, harteloozen, verstandige menschen. Nood is voor hen slechts een interessante gespreksstof, zonder meer. Hun eigen hart en leven is er niet door aangeraakt. Alles lost zich bij hen op in het grove woord: „het zal mijn tijd wel duren."

Er zijn er veel, tè veel, die niet boven een sentimenteele bewogenheid des harten uitkomen, die stichtelijk weten te mediteeren over nood, maar verder ook langs den nood heenleven. In

wezen is hij die zegt „het zal mijn tijd wel duren" nog eerlijker.

Ingaan in den nood der tijden.

Maar wie zou ook niet terugschrikken voor deze donkere poort? Wie zou niet weifelen? Wie huivert niet in deze kilte, in deze sfeer zonder hoop, in de matelooze triestheid waarin honderdduizenden menschen leven?

Ingaan in den nood der tijden.

Wie ziet niet fabriek na fabriek stopzetten al leest men anderzijds reeds geruimen tijd dat we nu wel op het dieptepunt zijn aangeland. Maar het aantal werkloozen wordt steeds grooter.

Wie peilt de grootte der zorgen van kooplieden, importeurs en exporteurs enz. die naar buiten nog een schijn van welvaart trachten op te houden, maar wier nood véél grooter is dan menig buitenstaander kàn bevroeden?

Wie doorgrondt het leed van den verarmden, wanhopigen middenstand die zich eenerzijds belaagd ziet door nietsontziend groot-kapitalisme (b. v. warenhuizen) en anderzijds vermoord wordt door coöperaties, inkoopcombinaties enz., vaak gesticht door menschen met zeer behoorlijk betaalde betrekkingen? Wat deert hen den middenstand? Als zij een pak lucifers maar een cent goedkooper kunnen krijgen.

Wie beseft het smartelijk leven van een groot deel onzer boeren? Het zwaard van stille executie hangt ze meedoogenloos boven het hoofd, het pachtvraagstuk is onvoldoende geregeld, zoo iemand, dan is de boer zijn geheele vrijheid en zelfstandigheid kwijtgeraakt. Gaat het zoo door dan komt de belegger, de speculant wellicht goed uit, maar wat gebeurt er met den boer?

Ingaan in den nood der tijden. Dat gebeurt al!

Dat is ook ingaan in het leven van den nu nog werkenden arbeider, die zich eenerzijds de bestaansmogelijkheid ziet ontgaan door „aanpassen" d. i. steeds meer loon naar beneden drukken, en anderzijds zich de bestaanszekerheid van lieverlede ziet ontglijden en vragen gaat: Hoelang zal ik nog mogen werken? Arbeiders wier levensvreugde en levensinhoud stuk gemaakt is door het besef dat men hem toch slechts ziet, nu ja, als iemand uit het volk (let op de intonatie), en die door hun eigen leiders dermate vergiftigd zijn dat voor een groot deel hun leven is innerlijke onvrede, innerlijk verzet en innerlijke woede. Te sterker klemt dit in dezen tijd waar „het schoone uur der dappere ongehoorzaamheid" vooralsnog door de marxistische voorgangers naar andere tijden is verschoven.. Let wel „verschoven".

Ingaan in den nood der tijden.

Dat is ook ingaan in het leven van de honderdduizenden werkeloozen, steuntrekkers. O, het is makkelijk om in heilige verontwaardiging te spreken over het schandaal dat deze menschen oproeren en relletjes maken. Wel, ik keur die oproeren en relletjes ook onvoorwaardelijk af. Maar stel dan tevens de vraag: wáár ligt de diepere oorzaak van die relletjes, wáár ligt de werkelijke schuld? **Want deze menschen hebben te weinig om te leven.** Dat redt ge niet door met „bewogenheid des harten" te spreken over diaconie. Deze menschen vragen niet uw dubbeltje of cent in de collectezakken der kerken, zij vragen, terecht, sociale gerechtigheid.

Sterker nog brandt de geestelijke nood dier menschen. Het leven van een werklooze is een hel. Niet alleen omdat hij te weinig ontvangt om van te kunnen leven, maar veel méér nog doordat de inhoud van zijn leven, het werk, is weggenomen. Daar gaan massa's geestelijk en zedelijk aan ten gronde. God alleen weet van het bijtende leed dier mannen, maar óók, en zeker niet minder, van hun vrouwen die de mannen zien wegglijden in een fanatieke verbitterdheid die het ergste doet vreezen. O, gij kunt met een streng gelaat zeggen: Foei, dat mogen deze menschen niet doen, zij moeten stil zijn en leeren berusten. Maar gaat gij eens een poos **hun leven lèven.** En spreek dan weer.

Men zegt dat het demagogisch is buiten het parlement te spreken over cumulaties van inkomens en pensioenen. Men vindt 't ook wel onstichtelijk. Al zouden die cumulaties afgeschaft worden zouden de steuntrekkers tòch niets meer kunnen ontvangen. Met dergelijke dooddoeners maakt men zich eraf. Al zou dat zoo zijn, wat ik echter betwijfel, dan neemt dit nooit weg dat er een „onrecht" is, een onrecht dat aan de harten der werkloozen vreet. Cumulaties zijn altijd te veroordeelen, maar zoolang er nog één steuntrekker in ons land is, is iedere cumulatie 'n vervloekte schande. En wanneer onze predikanten ons nationaal-socialisten meenen te moeten en mogen bestraffen wanneer wij deze dingen zeggen, dan kan dit ééne slechts geantwoord worden, dat vele predikanten óók in dit opzicht schuldig staan door nevens hun ambt nog andere betaalde functies uit te oefenen. Er zijn er wellicht wier tractement als predikant dat noodig maakt, maar méér zijn er die het dubbele inkomen volstrekt niet noodig hebben en werkloozen in den weg staan om werk te bekomen.

Ingaan in den nood der tijden.

Dat is ook ingaan in het leven van onze rijpere jeugd. Jonge

kerels die hun best gedaan hebben op school, ambachtsschool, gymnasium of waar ook. Die zich bekwaamden voor de taak die zij meenden aan te moeten vatten. Zij wilden het volle leven in. Maar het leven wijst ze terug. Geen plaats, geen plaats. Daar loopen nu de duizenden verteerd door verdriet. 't Gaat ze zelfs in de eerste plaats niet om 't verdienen, hoe belangrijk dit ook zijn moge, maar dat er „geen plaats" is, dat hun leven zoo leeg is, dat ze niët weten waar ze met zichzelf heenmoeten, dat ze het besef krijgen overbodig en nutteloos te zijn, dàt verteert vele jonge levens. Dååraan gaan vele jonge levens geestelijk kapot.

Ingaan in den nood der tijden.

Dat is ingaan in het leven van den felgeslagen mensch dezer tijden, wiens geestelijke nood, zoo mogelijk, nog grooter is dan zijn maatschappelijken, socialen nood.

* *
*

Wie verliest bij dit alles niet het vertrouwen in redding door bestaande stelsels en systemen ?

Wie is nog zoo blind dat hij het verwelken en afsterven dier bestaande stelsels en systemen niet ziet?

Wie is nog zoo dwaas te gelooven dat straks crisis en malaise voorbij zullen zijn, en dàn de wereld haar gang zal gaan alsof er nooit donkere, dreigende wolken waren ?

Wie hoort niet aan alle zijden het bouwvallige huis kraken ?

In het begin van 't vorig jaar las ik een hoofdartikel in het a. r. dagblad De Standaard. Een der slotzinnen luidde als volgt:

„We beseffen het allen, we staan op een dier groote keerpunten in het leven der volkeren. De pijnen, die zij voelen, zijn de barensweëen van den nieuwen tijd. De wereld ligt te wachten, waar blijft de daad die redt ?"

De daad die redt ?

De schrijver van het artikel beseft dat in het barnen der tijden klopt de nieuwe tijd. Want inderdaad, de wereld ligt te wachten, en het gaat heel de wereld door als een zucht en een bede: „Waar blijft de daad die redt ?

Een zucht en een bede die heel de wereld door gefluisterd wordt.

Een zucht en een bede die ook in ons land in vele stille uren geslaakt wordt.

Een zucht en een bede die bij menigen lezer dezer woorden weerklank vindt.

Waar blijft de daad die redt ?

In deze vraag komt uit de erkenning dat „terugzien" nutteloos is, dat het „bestaande" geen hoop meer biedt. Er moet iets komen dat nog in de toekomst verscholen ligt en het angstige menschenhart vraagt: Wanneer komt het, waar blijft het, waar blijft de daad die redt?

Nu.........

In de verwarring der tijden, in de gebrokenheid der menschheid komt een nieuwe geest kloppen aan de poort van het menschenleven: Fascisme, Nationaal-Socialisme.

Veler gebogen ruggen richten zich op. Is **dìt** de daad?

Veler moede oogen krijgen weer glans. Is **dìt** de daad?

Veler hopensmoede harten kloppen sterker. Is **dìt** de daad?

Vele menschen, in wie alle idealisme verstorven scheen, veeren weer op. Is **dìt** de daad?

Door heel de menschheid, óók in Nederland, gaat een nerveuze spanning die zich zal moeten ontladen in de keus tusschen „verbouwen" of „bouwen" Indien althans niet het „afbreken" (communisme) zich nog eerder gelden doet.

* *
*

Maar nu reageeren de christenen direct: Gij, wat wilt gij met uw daad? Verwacht gij iets van een menschendaad? Het is immers God die het leven der volkeren, der enkelingen stuurt en leidt naar Zijn wil? Inderdaad. Maar God gebruikt, en dat is genade, voor Zijn daden nietige menschen, ook ons nationaal-socialisten. Niet Hij heeft ons noodig, maar wel wij Hem. Maar toch „de daad", geen passief christendom dat in zien op nietigheid van menschen in die nietigheid voorwendsel zoekt en vindt om nu ook maar niets meer te doen. Maar de daad van menschen die tot activiteit komen omdat ze niet met een dooden God te doen hebben, maar met den Eeuwig Levende die in de regeering over Zijn schepping ook Zijn schepselen gebruiken wil. Wee het schepsel dat weerspannig is wanneer de Schepper het gebruiken wil.

Men tracht van christelijke zijde het steeds voortestellen[1]) alsof dit „komen tot de daad" is het „spontane", niet een gedacht stelsel, maar vleesch en bloed en hartstocht. Men wil den geloovigen christen **suggereeren** tot de gedachte dat die nationaal-socialisten menschen zijn die niet rekenen met God en gebod, maar die slechts heil zien in „de daad". Heel dierbaar voegt men er dan nog aan

1) Zie b.v. A. Janse — Nat. Soc. Fascistenpolitiek, pag. 17 en v.v.

toe „de daad, in eigen kracht nog wel" en het onchristelijke is al weer bewezen en vastgelegd.

Het is op z'n zachtst gezegd misleidend lafhartig, dergelijke voorstellingen voortdurend wéér naar voren te brengen. Want...... **ieder** Christen zal moeten komen tot „de daad". Om Gods wil.

De Geref. Dr. K. Dijk schreef den vorigen zomer in de 's-Gravenhaagsche Kerkbode een diep ernstige beschouwing over de schuld der kerk. Daaraan ontleen ik het volgende: „Maar wij (bedoeld worden de kerkelijk gereformeerden) hebben hierover schuld te belijden, dat we in onzen eigen arbeid te lauw en te traag zijn, en dat de gebrokenheid, het verval, de verwarring, de diepe ellende om ons heen ons vrijwel onbewogen laat. Wij hebben hierover schuld te belijden, dat we zoo slap zijn in den heiligen ijver voor de waarheid Gods, en dat 't ons bijna geen pijn doet, dat die waarheid wordt bestreden en ontkend, zelfs onder christelijken naam. Wij hebben hierover schuld te belijden, dat onze geestelijke stand te ver achterstaat bij onzen geestelijken staat, en velen in ons midden indommelen in een zoete rust. Wij hebben hierover schuld te belijden, dat de nood der wereld ons zoo licht weegt en wij niet luisteren naar de schreiende, vragende, roepende stemmen, die smeeken om redding." —

Wanneer elk Christen deze treffend-juiste woorden van Dr. Dijk als vuur op zich in liet branden, dan zal die christen kunnen begrijpen wat voor ons Nationaal-Socialisten de „daad" is. Het is de lauwheid en traagheid verwerpen. Het is de diepe bewogenheid.

Het is ophouden met slap zijn. Het is het ingaan in den nood der wereld. Het is het luisteren naar de schreiende, vragende, roepende stemmen, die smeeken om redding.

* *
*

Van christelijke zijde echter houdt men geen rekening met dit zuiver christelijk willen der N.S.B. Prof. Dr. K. Schilder (Theol. School te Kampen) trekt het land door met een rede, getiteld: „Is de N.S.B. christelijk ?. Ook in IJmuiden hield hij deze rede en sprak o. m. de volgende merkwaardige woorden: „Ik ga niet in op vraagstukken van practische politiek, ook niet op wat de N.S.B. wil of werkt, het gaat er mij alleen om de N.S.B. van kerkelijk standpunt uit te bespreken."

De vraag rijst direct „is dat eerlijk ?" Want, als ik beoordeelen wil, en het recht tot beoordeelen mij aanmatig, of iemand of een beweging christelijk is, dan is dat alléén mogelijk, wanneer ik niet

alléén toets een gedeelte van wat die beweging publiceerde. Maar àlles, en dan in 't verband waarin het hoort. Een juiste beoordeeling is slechts mogelijk wanneer ik niet alleen toets wat geschreven werd, maar ook wat men „wil", wat men „werkt" of „werken zal", hoe of men zich **naar buiten openbaart in dat willen en werken.** Ik moet het zien in z'n **geheel.** Doe ik dat **bewust** en **stelselmatig** niet, dan is, en kàn dat ook niet zijn, mijn oordeel niet zuiver, niet eerlijk. Dan maak ik mij schuldig aan tendentieuse voorlichting, dan is het er mij niet om te doen om het **juiste licht** te doen vallen op wat ik bestrijd, maar bestrijd ik uit **lust tot bestrijden.** Bestrijd ik **om het bestrijden zelf.** En veroordeel daarmede mijzelf.

Met een dergelijke bestrijding van de N.S.B. haalt men slechts zichzelf neer. Doet men de menschen àl meer het vertrouwen in de dienaren der kerk verliezen, omdat deze soort van bestrijding, en de wijze waarop, zoo door en door onchristelijk is.

Het is mogelijk een **program** eener partij (b. v. de anti-revolutionnaire) van uit kerkelijk standpunt te bespreken en dan tot de conclusie te komen: Ja, deze partij is christelijk. Maar **is** daarom deze partij christelijk? Blijkt dat uit haar **openbaring** naar buiten? Want op papier gezette woorden zijn goedkoop. Beziet men de zaak zóó dan is het in Nederland mogelijk dat er partijen zijn die vanuit kerkelijk standpunt, op grond van een program, christelijk zijn en in openbaring echter onchristelijk. Omgekeerd dat er een Beweging is die men op grond van uit het geheel gerukte citaten voorhoudt „gij zijt onchristelijk", en die toch in openbaring positief christelijk is. Want het gaat er niet om of ik mij een etiket van christelijkheid opplak, maar of heel mijn leven en streven uitgaat van de christelijke grondwaarheden **óók in de practijk van mijn leven op elk gebied.** M. a. w. of ik christen ben niet alleen des Zondags, maar óók alle dagen der week in mijn maatschappelijk, economisch, politiek, sociaal leven.

Of de N.S.B. christelijk is? Deze vraag is alleen bevestigend te beantwoorden indien de N.S.B. God erkent als „de souvereine God", Schepper van Hemel en aarde, indien de N.S.B. zich onvoorwaardelijk en geheel wenscht te onderwerpen aan de leer van Jezus Christus. Welnu, zonder eenige terughouding, dat wil en zal de N.S.B. doen. Niet slechts in woord en geschrift. Maar óók met de daad."

Is de N.S.B. christelijk?
Ja, de N.S.B. **is** christelijk.

En men kan blijven voortgaan met ons „onchristelijkheid" **aan te wrijven**, men kan ons echter **niet losmaken van het christelijke.** Dat is ons tot troost en sterkte, dat staalt ons in onzen strijd. God is Rechter, die 't beslist.

* *
*

De woorden **Nationaal-Socialisme** zijn niet willekeurig genomen. Laat ze ons nader bezien.

Eerst iets over het „nationalisme".

Wij N.S.B.'ers verstaan daaronder niet een „haastig terugvinden" van het nationaal gevoel door een muiterij op het oorlogsschip „De Zeven Provinciën". Een dergelijke nationale opleving bewijst slechts hoe diep gezonken het nationaal besef was. Maar tevens is te vreezen dat, na een poos van rust, de hevige reactie weer bekoelt, en er weer komt het gezapig indommelen dat in Nederland veler tweede gewoonte is.

Onder „nationalisme" verstaan wij: liefde tot de natie, diepe sterke liefde. Eerbied voor die natie als een hoogere, door God gewilde eenheid. Wijlen Dr. Abraham Kuyper formuleerde het als volgt: „Een massa menschen vormen nog geen natie; zij is geen hoop zielen op een stuk gronds. Van een natie is slechts sprake, waar gevonden wordt een gemeenschappelijke oorsprong, een gemeenschappelijk verleden, een gemeenschappelijke roeping en een gemeenschappelijk belang.

Leggen wij nu den nadruk op het woord „gemeenschappelijk." Dan vindt gij in de woorden van Dr. Kuyper besloten wat de N.S.B. wenscht en eischt dat de natie zal zijn en wel „een ongebroken eenheid."

Wanneer we deze woorden uitspreken mag het schaamrood ons naar de kaken jagen. De Nederlandsche natie en...... een ongebrokenheid, een eenheid. Het zijn, helaas, twee scherpe tegenstellingen.

Hoe het in werkelijkheid is, mag aangetoond worden met eenige citaten uit het a. r. dagblad De Standaard. Het eerste citaat luidt als volgt:

„Onze sterk particularistische volksaard dus neigt er als vanzelf toe om ons volk te verdeelen, niet alleen naar groote lijnen van werkelijk ingrijpend onderscheid, maar óók naar allerlei onderscheid, dat voor het trekken van scheidslijnen geen voldoenden grond oplevert; de welbekende schotjes-politiek. Het is een eeuwenoud euvel, dat steeds aan onze volkskracht geknaagd heeft.

Het kweekt niet alleen splijtzwammen in de eenheid van ons nationaal bestaan als geheel, maar het keert terug in bijna alle samenhangende groepen in ons volksleven."

Het tweede citaat luidt:

„De opleving der nationale eenheid kan voor ons particularistische en niet aan overmaat van nationaal besef lijdend volk tot een zegen worden, mits het zuiver worde gehouden en niet in verkeerde banen wordt geleid. Want er is metterdaad allerlei verschil dat, onder ander en beter licht gezien, niet gegrond blijkt, en er zijn ook wezenlijke en gegronde verschillen, die meer zijn aangescherpt dan noodig en nuttig was."

In de toelichting op het program der N.S.B. vindt ge het volgende: Er is binnen het Rijk der Nederlanden een zoodanig toenemende geest van futloosheid, onmacht, onwil, onverschilligheid, ongeloof, verdeeldheid,schotjesgeest, krakeelzucht, dat het de spuigaten uitloopt, dat het somtijds lijkt, of de natie de ontbindende krachten verzamelt om zelfmoord te plegen."

Er is hier dus een zekere eenstemmigheid tusschen de a.r. Standaard en de N.S.B. Alleen echter in uitspraak. Want waar de Standaard meer dan ooit mist ander en beter licht, en meer dan ooit aanscherpt dan noodig en nuttig is, dus de verdeeldheid van ons volk bevordert, is het de N.S.B., die de Nederlandsche Natie wil opvoeden tot de eenig juiste gedachte dat we hebben een **gemeenschappelijke roeping** en een **gemeenschappelijk belang.**

Dat doen wij omdat wij Nederlanders zijn, rasechte Nederlanders die hun land liefhebben, die sterk voelen de gebondenheid aan den geboortegrond.

Daarom zien we de gedeeldheid en gebrokenheid van ons volk als zonde voor God. Daarom is het voor ons een plicht der gehoorzaamheid er staag en onvermoeid voor te werken dat deze gedeeldheid verdwijne. Daarom willen we winnen de liefde en het vertrouwen onzer volksgenooten, opdat er moge komen een „volk in kameraadschap." Dan eerst zal er sprake kunnen zijn van een „sluiten der gelederen."

Met diepen ernst wijzen wij af het verwijt van „van de natie een afgod maken." Het is méér dan schandelijk dat men zulks in alle mogelijke toonaarden durft beweren. De meeste partijmenschen hebben van hun partij een „afgod" gemaakt en daardoor medegeholpen aan de verbrokkeling onzer eenheid. Wanneer nu nationaal-socialisten op deze wondeplek den vinger leggen, dan

komt men niet tot de erkenning van schuld, maar barst uit in een koor van verdachtmakingen en lasteringen die mêêr nog onze volkseenheid schaden. Onze houding steekt ook sterk af tegenover de hunne. Bij hen geen, of verslapt, nationaal besef. Bij ons sterk nationaal besef. De tegenstelling wordt door onze tegenstanders terdege gezien. Maar om nu eigen fouten te bedekken komt men aandragen met smaadredenen als b.v. natie-verafgoding. De meeste christenen zullen, zonder tot zelfstandig onderzoek te komen dat wel slikken en de heeren kunnen dan weer genoegelijk voortgaan met hun eigen afgod „de partij." Het is ergerlijk, en het is droevig.

Maar dit zal ons er niet van afhouden om te blijven getuigen dat „voor het zedelijk en lichamelijk welzijn van een volk noodig is een krachtig staatsbestuur, **zelfrespect van de natie,** tucht, orde, **solidariteit van alle bevolkingsklassen** en het voorgaan van het **algemeen (nationaal)** belang boven het groepsbelang en van het groepsbelang boven het persoonlijk belang. Deze woorden zullen ons steeds tot een leidend beginsel blijven. Een leidend beginsel dat ons is ingegeven door groote liefde voor ons vaderland, door het besef dat het werken aan de opheffing der verdeeldheid eisch Gods is. Wanneer wij dus aan de eenheid der natie bouwen dan bestrijden we daarmede een der zonden van ons sterk particularistisch volk.

Wat zei Nicolaas Beets het juist :

Blijf één, blijf één, mijn Vaderland,
blijf één en ongeschonden,
geen staatspartij, geen godsdiensttwist,
verscheure, door terreur of list,
wat God wenscht saâm verbonden.

* *
*

Nu iets over „Socialisme."

Niet ontkend kan worden dat het woord „Socialisme" onder christenen doorgaans geen goeden klank heeft. De oorzaak is niet verre te zoeken. Socialisme is voor onze ooren meestal gelijkstaand met „marxisme". En verstaat men er dat onder dan is socialisme natuurlijk in elk opzicht en ten allen tijde verwerpelijk. Zonder eenige overdrijving mag gezegd worden dat nationaal-socialisten de meest principieele tegenstanders zijn van het goddelooze marxisme.

Reeds met het **woord** „socialisme" tracht men christenen van de N.S.B. af te houden.

Zoo schrijft b.v. de Heer Janse in zijn brochure Nationaal-Socialistische Fascisten-Politiek „mocht bij alle Christenen het socialisme in al z'n vormen worden doorzien en verworpen!" Een dergelijke méér dan naieve uitlating kan men als christen slechts schouderophalend voorbijgaan. Het is een domme speculatie op het „oor" der christenen.

Het woord socialisme is afgeleid van het latijnsche „socius", hetwelk beteekent „maat, makker, gezel", en duidt dus naar zijn woordbeteekenis op „maatschap, gemeenschap".[1])

In dien zin past het woord „socialisme" inderdaad op onze Beweging. In dien zin kan ieder oprecht Christen het aanvaarden.

Het is in het bestek van deze brochure nuttig om eens te laten hooren hoe van andere zijde hierover geoordeeld wordt en daarom zij het volgende geciteerd uit een brochure van Prof. Mr. W. P. J. Pompe[2]).

„Naastenliefde is concreet. De afzonderlijke mensch, dien wij ontmoeten, en die onze hulp noodig heeft, is onze naaste. Dien moeten wij helpen. De naaste is telkens bij ons, in het werkelijke leven. Hij is meestal onze volksgenoot. De menschheid is veraf, een studeerkamerproduct.

Als we trouwens niet boven anderen voor ons eigen volk zorgen, is hulp aan het geheel van alle volkeren onmogelijk. Als de toestand nationaal niet goed is, kan hij internationaal nooit goed worden. Internationale idealen vóóronderstellen nationale idealen.

Als het **sociale** niet het **nationale** insluit, blijft het een hersenschim. Als echter het **nationale** niet met 't **sociale**, een goede gemeenschap, het welzijn van alle leden der gemeenschap, gepaard gaat, wordt het een leugen. Het nationale beginsel wordt vervalscht, als men bij aanvaarding van dit beginsel het rustig aanziet, dat een deel der volksgenooten in welvaart, een gróóter deel in nood verkeert. Ik denk hierbij niet zoozeer aan de huidige crisis, die immers allen min of meer treft. Eerder wil ik wijzen op den minderwaardigen toestand, dien men als proletariaat aanduidt. Hoe kan iemand nationale deugden bij zich ontwikkelen, als al zijn inspanning moet opgaan in de zorg voor het dagelijksch brood? En hoe kan zoo iemand belangstelling aan hoogere dingen, ook aan het vaderland, geven, als al zijn gedachten beklemd worden

---

1) Christ. Encyclopedie, Deel V, pag. 210.

2) Nationaal en Sociaal, Voordracht voor het Dietsch Studentencongres, pag. 12-13.

door de bezorgdheid de broodwinning te verliezen?

De grondtoon der vaderlandsliefde is dankbaarheid. Maar dan moet in 't Vaderland, voor zoover menschelijkerwijze mogelijk, gezorgd worden voor een menschwaardig bestaan van alle volksgenooten. Menschwaardig in stoffelijk en vooral in geestelijk opzicht. Bij hen, die leven beneden dit bestaansminimum, is geen dankbaarheid, eerder bitterheid, te verwachten. De nationale geestdrift der gegoede burgers werkt bij hen als een hoon. Anti-nationale tweedracht-zaaiers hebben bij hen vrij spel. Mag men van een arbeider, die in het zweet zijns aanschijns met *f* 10.— à *f* 11.— wordt naar huis gestuurd, verwachten dat hij zal roepen: Leve de natie? vraagt de nationalist Mussert terecht. Nog grievender dan dit tekort aan geld lijkt mij de maatschappelijke kleineering, die trouwens veelal met gemis aan geld samenhangt. Hoevelen spreken nog van het mindere volk! De arbeider is als volksgenoot in beginsel gelijk aan alle andere volksgenooten. En in zooverre hij meewerkt aan den nationalen arbeid, is hij in feite méér waard dan een leegloopende rijkaard.

Socialisme.

Want inderdaad gaat onze strijd tegen de demonische macht van het „geld", belichaamd in wat men verstaat onder „groot-kapitalisme". Groot-kapitalisme dat ook slechts één God kent en wel „God Mammon". Groot-kapitalisme dat volken tegen elkaar in oorlog jaagt, cultuur vernietigt, het zwakke verplettert en leden van één volk tegen elkaar opzet in klassenstrijd. Want het zijn waarlijk niet alleen de marxisten die den klassenstrijd voeren, de vertegenwoordigers van het groot-kapitalisme voeren die ook, niet minder scherp, niet minder wreed.

Socialisme.

Want wij wenschen den arbeid weer los te maken van de gedachte die nu nog alleréérst naar voren springt „wat verdien ik er mee?" Wij wenschen den arbeid weer te doen zien als geschenk van God, als hoogsten inhoud van het leven. Dáárom staan wij ook zoo sterk voor: „het recht op arbeid", zeker, opdat de arbeider zijn dagelijksch brood weer kan verdienen, maar méér nog opdat zijn leven weer diepere, geestelijke waarde krijge. Dáárom zal ons eerste werk zijn de werkloozen weer aan 't werk te zetten opdat de ontbindende krachten die nu aan hun levens knagen, het halt wordt geboden. Dat deze taak zwaar is, is ons duidelijk. Onder het huidige systeem echter is het onmogelijk. Dit

probleem is slechts op te lossen wanneer een volk dat één is eendrachtig achter ons staat.

Socialisme.

Inderdaad. Want de ordening der productie zal in geheel andere banen moeten worden geleid. Niet meer zullen beslissen egoïsme, dividenden en nog eens dividenden, maar het productie-apparaat zal gesteld moeten worden in dienst der gemeenschap. Voor handel, industrie enz. zal niet meer alleen de behoefte om te „verdienen" mogen domineeren, maar onafwijsbaar zal voor oogen gehouden moeten worden de plicht om staat en volk te dienen. De producent zal zich ook in al z'n doen en handelen verantwoordelijk moeten weten aan God en het geweten. Bij het lezen van deze zinnen zullen vele „economen" grijnslachen, ook de z.g. christelijke. Welja, waarom niet. Maar men zal willens of onwillens, toch moeten leeren verstaan dat niet eerst komt economische wijsheid en het „geestelijke" daarachter hinkend, maar dat „goede economie" slechts op kan groeien uit geestelijke waarden.

Het is alles saam te vatten in deze woorden: „Gij kunt niet God dienen èn Mammon."

Bij dit alles handhaaft het nationaal-socialisme den particulieren eigendom. Wij wenschen niet „dwingend" deze dingen door te voeren, doch gelooven dat het Nederlandsche volk zichzelf zal moeten hervinden en dan gaarne en gewillig de noodige offers, (één voor allen, allen voor één) in het belang van volk en staat, bereid zal zijn te brengen.

Socialisme.

Inderdaad. Want werkgevers en werknemers zullen moeten leeren den arbeid niet slechts te zien als een „beroep", maar eerst, en veel méér als een „roeping". Geen uitbuiting meer van den werknemer door den werkgever. Geen klassenstrijd, geen haat, geen verbittering, geen wantrouwen meer. De basis van de verhouding zal moeten zijn „vertrouwen en vriendschap". Werkgevers die te kort schieten in hun plichten jegens den werknemer moeten daarvoor bestraft kunnen worden, werknemers die den goeden gang van het bedrijf (b.v. door staking) willen schaden, zullen eveneens niet vrij uit meer tot deze dingen mogen kunnen komen.

Socialisme.

Inderdaad. Want principieel afwijzend het goddelooze, uit de Fransche revolutie naar voren gekomen „vrijheid, gelijkheid en broederschap", erkennende dat in onze samenleving „Standen" niet

te vermijden zijn, zullen wij nationaal-socialisten toch geen „standsverschillen" meer kennen. Of directeur eener groote fabriek, of werkman die den geheelen dag één bepaald onderdeel van een machine in monotome regelmaat te bedienen heeft, òf rijk, òf arm, de werkers, zij hebben gelijke plichten, zij hebben óók gelijke rechten. Zij zullen samen moeten **dienen.** Zij zullen allen „dienaars" moeten zijn. En zeker de christen zal den hoogeren zin van dit begrip verstaan.

Socialisme.

Inderdaad, Makkers. Een volk in kameraadschap. Eerst dan zal mogelijk zijn een „sluiten der gelederen".

Dit alles is niet slechts te bereiken door wet op wet, voorschrift op voorschrift.

Dit alles vraagt innerlijke hervorming van den mensch.

Daarom is de N.S.B. ook niet een politieke partij, maar een Beweging die werkt aan het hart van het volk. En aan dit werk zouden in de allereerste plaats de kerken hun volle aandacht en vollen steun moeten geven. Omdat dit, ons „socialisme", tenslotte is het in de practijk brengen en beleven van wat we als christenen belijden te gelooven ten opzichte van ons leven van iederen dag. Zoo is ons socialisme zuiver „geestelijk" en zal daarom het „stoffelijke" niet „doel", doch „gevolg" zijn. Maar dan ook „gevolg" dat de beste voorwaarden biedt voor het welzijn van ons Nederlandsche Volk.

Socialisme.

Inderdaad. Dat is het zich schuldig achten aan den nood van den naaste.

Dat is, niet alleen Zondags, maar in het arbeidsleven van den gewonen werkdag, rekening houden met Christus gebod : Hebt Uw naaste lief als Uzelf.

Zóó is de N.S.B. Christelijk.

* *
*

Dit sociale, in den zin zooals wij Nationaal-Socialisten het gelooven te moeten voorstaan, wordt ook niet aanvaard door veel leden der onderscheidene kerken. Men moge al stichtelijk spreken over „broeders en zusters"; zelfs in de kringen der kerkmenschen waren, en zijn nog, de standsverschillen van groote, ergerlijke beteekenis en vormden, en vormen zich nog, groepen die mijlen ver van elkaar verwijderd zijn. Het moge bitter klinken, maar vaak had en heeft de man van het geld in de kerk de positie van „den man die naar de oogen gekeken wordt.".

De schuld der kerk op sociaal terrein is groot. Teneinde nu direct 't verwijt af te snijden dat ik als nationaal-socialist weer op de kerk wat te zeggen heb, citeer ik enkele gedeelten uit een artikel van den Heer J. Hofman in het Januarinummer van 1934 van Kerkopbouw. De Heer Hofman kent de arbeidersbeweging door en door en is, voor zoover mij bekend is, lid der anti-revolutionnaire partij. De Heer Hofman dan schrijft:

„Bemoeien wij in verband met ons onderwerp ons ditmaal hoofdzakelijk met de niet-christelijke deelen (der arbeidersbeweging), dan vragen wij : hoe staan ze tegenover de kerk ? Het antwoord moet luiden: afwijzend. Hoe komt dat? Door beiderzijdsche schuld. Het kan nièt ontkend worden, dat de arbeidersbeweging in haar opkomen zich tegenover godsdienst en kerk stelde. Zij zag in godsdienst het middel om de arbeiders tevreden, berustend, te houden en te maken, en in de kerk het machtsmiddel om dit doel te bereiken. Zij zag dat niet in het optreden der kerk alleen, maar wel degelijk in het wezen van godsdienst en kerk. Daarom verzette zij zich principieel tegen die beide.

De kerk van haar kant, stelde zich te weer. Eensdeels uit zucht tot zelfbehoud, voor een ander deel uit behoudzucht, omdat het maatschappelijk gewordene haar goed leek, voor een ander deel uit de waarachtige overtuiging, dat het willen en streven dezer nieuwe beweging tegen God en Kerk inging.

Daarbij maakte de kerk, misschien in nog sterker mate haar lidmaten en een deel harer voorgangers, fouten. Een der hoofdfouten was, dat de kerk niet doorvoelde, dat een groot stuk van het arbeidersverlangen, van de eischen hunner beweging, opbruischte uit den wil tot rechtvaardigheid. Men behoeft maar een paar boeken te lezen over den toestand der arbeiders en hun gezinnen in de tweede helft der vorige eeuw, om tot de overtuiging te komen, dat deze toestanden in lijnrechte tegenspraak waren met hetgeen als eisch van Gods recht en gebod door de kerk moest worden gepredikt en voorgestaan. Dat nu zag de kerk niet. Waarom niet ? Omdat zij het niet **wilde** zien ? Neen, daarom niet, maar omdat zij weigerde in den geestelijken nood der arbeiders in te gaan. Zij beweerde, dat het verlangen uitging naar **stoffelijke** verbeteringen, en menigmaal zei ze erbij, dat het veroorzaakt werd door het opzij zetten van de geestelijke behoeften.

Dit nu was in den grond der zaak onrecht. Want al moge dan de eisch om een „menschwaardig" bestaan den klank hebben van een verlangen naar meer stoffelijke welvaart, er lag toch óók in een aanklacht tegen de maatschappij en haar verhoudingen, die

den arbeider terugdrongen van zijn plaats als mensch, als schepsel Gods, naar die van een schepsel van lagere orde. De kreet: „een menschwaardig bestaan!" was óók een zielekreet.

Heel vaak in de prediking kwam het uit, dat de kerk het niet verstond. Zeer dikwijls was de prediking inderdaad gericht op het wekken van „tevredenheid", op het bereiken van „berusting", op het aantoonen van de onmogelijkheid om „alle menschen evenveel te geven".

Tot zoover het artikel van den Heer Hofman.

Naar mijn meening is de toestand nog vrijwel hetzelfde gebleven, al valt hier en daar onder de predikanten een gelukkige uitzondering aan te wijzen. De schuld der kerk op „sociaal terrein" was en is echter ontzaglijk zwaar.

Of ik dan niet denk aan het werk der christelijke vakbonden? Ja. Van groote beteekenis is de christelijke vakbeweging in ons land echter niet wanneer men rekening houdt met het feit dat ca. 115.000 à 120.000 arbeiders aangesloten zijn bij de protestantsch-christelijke vakbeweging. Daarbij komt dat de christelijke vakbeweging zich niet los heeft kunnen houden van de politieke partijen (practisch althans niet) en zoo partij-instrumenten geworden zijn met al de funeste gevolgen daarvan. Al was er verschil in „leuzen" met de linksche arbeidersbeweging, van het „christelijke" bleek dikwijls bij de chr. vakbonden ook al heel weinig. Hoezeer men mij dit woord ook kwalijk nemen zal, ook de chr. vakbonden zijn niet vrij gebleven van „bonzendom". En ook in dit bescheiden boekje protesteer ik fel tegen het schandelijke feit dat verscheidene leden der N.S.B. geroyeerd zijn als lid eener Christelijke vakvereeniging alleen en uitsluitend omdat ze......... N.S.B.er waren.

Het is in het bestek van deze brochure niet ondienstig om nog eens te wijzen op wat wijlen Ds. J. C. Sikkel, Geref. Predikant te Amsterdam schreef over de christelijke vakorganisatie[1]).

„De tegenwoordige vakorganisatie verdient dien naam niet. Zij is niet de organisatie van een vak. Zij is van materialistisch beginsel en van anarchistische strekking. Het is haar te doen om de macht voor de materieele krachtsontwikkeling tot uiteenrukking van het georganiseerde menschelijke leven. De tegenwoordige vakorganisatie is niet anders dan een georganiseerden klassenstrijd, die in een valsch beginsel wortelt en opstand is tegen de ordinantiën Gods voor het menschelijke leven. Zoo ze ingang kan vinden in het christendom, zich meester kan maken van den christelijken

1) Zie J. C. Sikkel, „Vrijmaking van den arbeid", Uitgave J. C. Sikkel-Comité.

naam, en van den tempel Gods als van een religieuse beweging kan uitgaan, leidt ze naar het rijk van den Anti-Christ heen. Daarom is de z.g. vakbeweging te snooder en gevaarlijker wanneer ze onder den naam van christelijke vakbeweging zou kunnen optrekken tot voortzetting van den aangevangen machtsstrijd".

Ik laat nu verder het punt „Socialisme", waarop ik uitvoerig moest ingaan, rusten, om te komen tot een korte bespreking van wat wij nationaal-socialisten noemen „den corporatieven staat".

* *
*

Ik grijp dan weer terug op de boven geciteerde woorden van wijlen Ds. Sikkel en wel deze „zij (de christelijke vakorganisatie) is niet de organisatie van 'n vak". Deze woorden zijn volkomen juist. De organisatie van een vak staat de N.S.B. voor door de invoering der corporatiën (vakbonden). Grondslag of uitgangspunt van de maatschappelijke of economische organisatie is het „beroep". Elk beroep heeft één vakvereeniging van werkgevers en één vakvereeniging van werknemers (bv. textielbedrijven, landbouwers, transportarbeiders enz.). Gelijksoortige vakvereenigingen worden in nationale vakverbonden samengevat. Deze stellen de candidaten voor de Tweede Kamer vóór, en wel te samen het **dubbele** aantal van de aan tewijzen leden: dus voor een Tweede Kamer met 100 leden stellen zij tesamen 200 candidaten voor. De regeering, door middel van een door haar namens de Koningin (Koning) benoemden Raad van State wijst uit de door de nationale vakbonden (corporaties) voorgestelde 200 personen, 100 personen aan die zitting in de Volksvertegenwoordiging zullen nemen. Daarna volgt een volksstemming over deze lijst in haar geheel.

Hieruit valt het volgende te concludeeren:

1e. De leden der Tweede Kamer moeten zijn **deskundigen in hun** beroep. Het parlement zal dus bestaan uit ter zake kundigen.

2e. **gezonde volks**invloed is mogelijk en blijft bestaan.

3e. willekeur bij benoeming der leden voor de Tweede Kamer is uitgesloten. De Raad van State is gebonden zijn keus te doen uit de 200 door de corporaties voorgestelde personen.

Het bestek dezer brochure laat niet toe in extenso over den corporatieven staat te schrijven. Het bovenstaande schema geeft in korte trekken den opbouw weer. Daarbij zij nog opgemerkt dat het parlement alleen adviseerende, kritiseerende en controleerende be-

voegdheid heeft. Uit de adviezen en critieken der deskundigen puurt de regeering datgene wat dient tot heil voor volk en vaderland. De regeering kan niet stranden op de helft plus 1, doch is alleen verantwoording schuldig aan de Koningin (Koning).

Wat heeft men al niet gefulmineerd tegen den corporatieven staat. Wat veel naar voren gebracht wordt is: de staatsopbouw geschiedt dus niet meer naar beginselen, maar naar belangen. Deze voorstelling is echter leugenachtig. De corporatieve staat wordt opgebouwd op de volgende **beginselen**: 1e de door God gewilde volkseenheid, 2e. alleen zij die daartoe bekwaam zijn mogen regeeren, 3e. bij den staatsopbouw stelle ieder zijn persoonlijk belang achter bij het groepsbelang, en stelle iedere groep het groepsbelang achter bij het algemeen belang. De corporatieve opbouw verlangt van den staatsburger „dienen" en „offeren".

Men staat als christen verbaasd wanneer Prof. Anema[1]) schrijft „Maar wat men positief aanprijst, het staatsabsolutisme van een dictator, die het volksleven corporatief bundelt, om het rechteloos voor staatsdoeleinden te kunnen gebruiken, is een middel dat oneindig erger is dan de kwaal; het is, zooals oud-Minister de Geer het terecht noemde, kwakzalverspolitiek".

We zijn, zoowel van a. r. als van c.h. zijde dikke woorden gewoon, maar hier is toch een zoo volstrekt miskennen van wat de corporatieve staat in werkelijkheid is, dat men een dergelijke bestrijding slechts zien kan in het licht van: wat **wij** leeren is zóó absoluut goed dat al het andere niet deugen **mag**. Zoo ooit, dan springt vooral den laatsten tijd de zelfvoldaanheid en het alles alléén goed weten der anti-revolutionnairen naar voren.

Het is daarom goed en nuttig een citaat te geven uit een boekje, geschreven door niet-fascisten, die door persoonlijke langdurige waarneming in Italië de wording van het corporatief systeem kunnen beoordeelen[2]). Het citaat luidt als volgt:

„De corporatieve staat houdt in, een nieuwe politieke filosofie, een nieuw beroep op de economische samenwerking, en een nieuwe opvatting over de verantwoordelijkheid van bezit en burgerschap. De corporatieve staat erkent geen onderscheid van klasse, doch slechts verscheidenheid van functie. Vóór de heerschappij van geboorte of rijkdom wordt het overwicht van toewijding aan de publieke zaak in de plaats gesteld. De plicht van den burger wordt de basis van de wet.

---

1) De fascistische leuze van den corporatieven staat, Mr. A. Anema.

2) Onder fascistisch bewind. Een corporatieve staat in de practijk. Harold E. Goad en Muriel Currey. Vertaling H. Onderstal. Uitgave Nenasu. Utrecht.

De Corporatieve Staat neemt aan dat ieder het beste voor zijn medemensch wenscht en bereid is offers voor de gemeenschap te brengen. Ieder individu heeft de plicht naar mate van zijn talenten en kansen aan de welvaart van de natie mede te werken, om raad te geven of te critiseeren, doch zich in ieder opzicht te onthouden van tegenwerking. De Corporatieve Staat veroordeelt alle zelfzucht, hetzij van een klasse, van een groep of van een individu: als zijn hoogste wet geldt het oude motto: Een voor allen en allen voor een. Alle privaat-eigendom wordt beschouwd als een pand, dat door het individu voor het algemeen welzijn wordt beheerd. Het goed gebruik of het misbruik, het verlies of de vermeerdering van het kapitaal van ieder burger, is het goed gebruik of misbruik van het kapitaal van de natie.

Maar in tegenstelling met den Communistischen of Socialistischen Staat gelooft de Corporatieve Staat, dat de werklust van ieder burger het sterkst wordt aangemoedigd door hem de grootst mogelijke mate van persoonlijke vrijheid te laten en door zijn initiatief voor de ontwikkeling van zijn bezit aan te moedigen, dat wil zeggen van dat gedeelte van den nationalen rijkdom dat hem is toevertrouwd. Hij gelooft in de toepassing van al die motieven waarvan de menschelijke ervaring leert dat zij tot arbeid stimuleeren, zooals de zin voor bezit, de vreugde om zijn goederen aan eigen kinderen na te laten, de trots om een positie in de maatschappij te bekleeden. Teneinde het persoonlijk initiatief niet door onnoodig ingrijpen te belemmeren, streeft hij er eerder naar de individueele pogingen te co-ordineren dan te beheerschen. De Corporatieve Staat waarborgt de grootst mogelijke persoonlijke vrijheid binnen de perken van de nationale corporatieve gedachte. Hij grijpt slechts in als de ontwikkeling door een conflict wordt geremd of belemmerd.

Bovendien wenscht hij de beweegredenen voor goed werk, voor zoover dit mogelijk is, onder al zijn burgers levendig te houden en daarom den gemeenschappelijken rijkdom, in den vorm van privaatbezit, over een zoo groot mogelijk aantal personen te verdeelen. Hij beseft dat een breede kapitaal-distributie even belangrijk is als de productie zelf. Vóór de publicatie van het Arbeidscharter, zeide de Minister der Corporaties (Italië) in zijn rapport aan den Grooten Fascistischen Raad: „De corporatie is een staatsinstelling waardoor de samenwerking van verschillende klassen en groepen verwezenlijkt moet worden, niet alleen om de productie te co-ordineeren en te leiden, maar ook om de verdeeling van den rijkdom te regelen". Of zooals een andere Minister het uitdrukte: „Het

doel van de Regeering is van de Italianen een natie te maken, waarin niemand buitengewoon rijk en niemand buitengewoon arm is".

Ik heb aan dit uitvoerig citaat niets toe te voegen, het spreekt voor zichzelf.

Hier is geen quasi-wetenschappelijk getheoretiseer, hier is de vrucht van aandachtig onderzoek der praktijk. Dat slechts heeft voor ons waarde.

Waarom de corporatieve staat onchristelijk zou zijn; niemand heeft het ons nog kunnen aantoonen. Men sleept er steeds andere dingen bij (waarover hierna meer) die dan het onchristelijke zouden moeten bewijzen, maar ook in die bewijsvoering grijpt men steeds weer mis en is men, al noemt men zich dan christelijk...... onchristelijk. Steeds meer wil men het volk suggereeren alsof de fascistische corporatieve staat slechts van bovenaf dwingend tot stand kan komen, terwijl in werkelijkheid deze staat den pyramidevorm heeft en van onderen af organisch groeit. Kan men ôf wil men niet verstaan dat de fascistische staat slechts gezond groeien kan indien deze staat groeit in de harten der volksgenooten? Het is niet te veel gezegd: Dáárom is de fascistische corporatieve staat het ideaal waarnaar wij streven, waarnaar, naar wij hopen en vertrouwen, straks het grootste deel van het Nederlandsche Volk zal streven, omdat deze staat is, en ook slechts zijn kan, de waarachtig Christelijke staat, gebouwd op de geestelijke en maatschappelijke eenheid van het volk. Eén, trots alle verscheidenheid. Welk een verschil met den godsdienstloozen staat van dezen dag. Een monstrum van neutraliteit waarin beginselen niet doorslaggevend meer mogen zijn omdat anders de schijn-eenheid onmiddellijk versplinterd wordt.

Is de N.S.B. christelijk?

Zij wil bouwen en zal straks bouwen, den nieuwen staat die zal zijn een tegenhanger van den huidigen godsdienstloozen staat. En daarom, ja, de N.S.B. is christelijk.

* *
*

Bezien wij nu de bestrijding van de N.S.B. van christelijke zijde.

Kan ik, mag ik in één adem noemen: Christendom èn Nationaal-Socialisme?

Ai mij, mèt het saâm noemen dier beiden, wordt door menigeen direct al veel onheilig vuur op het altaar te branden gelegd, laaien

hoog op de vlammen van tweedracht, laaien...... helaas...... zelfs hoog op de vlammen van haat

In de verdediging van wat men dacht Gods eer, heeft altijd de haat een groote rol gespeeld.

Christus...... de Joodsche priesters en schriftgeleerden. Christus, de Zoon van God èn...... Deze lastert God. Hij is des doods schuldig.

Rondom de N.S.B., een Beweging die zoekt de geestelijke en zedelijke verheffing van het Nederlandsche Volk, spuiten fonteinen van nijd, laster, haat. Niet dat wij verwachtten dat men van christelijke zijde voetsstoots met hosannageroep het Nationaal-Socialisme zou binnenhalen. Wij kennen wel den machtswellust der leiders der politieke partijen. Maar dat van christelijke zijde, op de meest onchristelijke wijze, met leugen en bedrog, venijn en verdachtmaking, te velde getrokken zou worden tegen een Beweging die haar hoogste waarden vindt in het Christendom, zie...... dát hadden wij althans niet behoeven te verwachten.

Kennis genomen hebbende van de niets-ontziende, niets-sparende, alles omverloopende critiek, mag het wellicht een waagstuk genoemd worden in één adem te noemen: Christendom èn Nationaal-Socialisme. Er zijn er die dan direct denken aan water...... en vuur, liefde...... en haat, ja, vreeselijke uiting, Christus...... en Anti-Christ.

Maar óók zijn er die in de saamverbinding dier twee zien wortels van één stam.

Moge het een waagstuk zijn...... ik wil, ik kan 't nochtans niet nalaten. Als Christen Nationaal-Socialist heb ik mij op deze dingen te bezinnen. En acht ik het een zegen de saambinding dier twee te mogen zien als onafwijsbaar, als practisch mogelijk, en als dwingend noodzakelijk.

Het moge voor den criticus gemakkelijk zijn steenen te rapen en daarmede te gooien, moeilijker zal het hem vallen te bewijzen dat hij het recht tot steenigen had.

Stelsels, stroomingen, systemen. Ze komen en gaan. In een bijna regelmatige eentonigheid. God openbaart zich wonderlijk in de ontwikkeling der dingen, der tijden. Om het komen en gaan heen brandt de strijd, branden de menschelijke hartstochten, branden liefde en haat. En **dit** is het hartbenauwende, het verschrikkelijke erin dat de elkaar bestrijdenden steeds ieder God als schild wenschen te gebruiken.

Stelsels, stroomingen, systemen. De geschiedenis der menschheid schrijdt voort. Soms met lichten tred als van teedere kindervoetjes.

Maar méér en vaker met den dreunenden, metalen tred van den zwaargewapenden krijger, om wien is de sfeer van gespannen waakzaamheid, van dreigend gevaar, van angst, van dood en vernietiging.

En zoolang de menschheid er zal zijn, zal haar geschiedenis toonen het beeld van „komen en gaan". Het eene systeem gaat, het andere volgt het op. Aan die ontwikkeling kan de menschheid niet ontkomen. Met het veranderen der tijden, voortschrijden van wetenschap en techniek, op ander en hooger plan brengen van opvoeding der jeugd, groeit steeds op een ander menschengeslacht met nieuwe vragen en nieuwe behoeften, met een nieuwen kijk op de problemen dezer wereld. Dat op zichzelf is goed, bewijst de wondere macht van God, Die alles leidt in Zijn onnaspeurlijke wijsheid. Ik herhaal, dat op zichzelf is goed, mits men niet mèt het wisselende van stelsels en systemen, meent dat de **eeuwige dingen** méé wisselen. M. a. w. in het groeien der geschiedenis der menschheid, zal één centraal, vast punt moeten blijven, het **dienen van God,** in geest en in waarheid.

Het eene systeem komt, het andere gaat. Dàt op zichzelf is noodzakelijk. Maar het vreeselijke is weer dat het oude, dat misschien voor **zijn** bepaalden tijd, goed en nuttig kon zijn, weigert, bij de verschijning van het nieuwe, dat voor **zijn** bepaalden tijd weer nuttig en noodig is, te verdwijnen. Dit zijn de donkere schaduwen in de geschiedenis der menschheid. Men wil het vergankelijke onvergankelijk maken. Men wil het menschelijke, het vergankelijke vastbinden aan **elken** tijd. Aan den ouden en aan den nieuwen.

De N.S.B. ontkomt daar ook niet aan: De N.S.B. het frissche, nieuwe, het ondervindt het zich weren van het oude.

Wat N.S.B. schampert men: gij noemt u christelijk, gij zijt echter onchristelijk. Maar vele anderen schamperen: in de N.S.B. is ook alweer de oude christelijke liberale geest ingeslopen. Een groep noemt ons onchristelijk, een andere groep vindt ons tè christelijk.

Maar daarmede is het schamperen niet afgeloopen.

Wat N.S.B. doet gij u christelijk voor. Daar meent ge in beginsel niets van. Ge doet maar zoo omdat ge het christelijk volksdeel noodig hebt. Zonder dat volksdeel komt ge er niet. Het is dus bij U slechts een kwestie van taktiek.

Zóó miskent men onze beste, zuiverste bedoelingen door het vervloekte wantrouwen zaaien.

De zaak staat echter anders. Wij gelooven dat het Christelijk volksdeel juist de N.S.B. noodig heeft. Het staat voor ons vast dat zonder de N.S.B. er àl meer zal komen verwildering, verwording

op elk gebied, ja dat de onkerkelijkheid zonder de N.S.B. nog meer zal blijven toenemen. Zonder de N.S.B. is het lang niet uitgesloten, dat ook in Nederland de tijd komt dat Kerken worden gesloten, geplunderd en verbrand. Er schuilt véél waarheid in wat Hilbrandt Boschma, de bekende evangelist (waarlijk geen vriend van de N.S.B.) schrijft[1]:

„Daarom is er geen twijfel aan, of we moeten weer een nieuwen oorlog tegemoet gaan, veel vreeselijker dan we nog ooit aanschouwd hebben. En nà dien oorlog het Wereld-Communisme, en God alleen weet met welk een zee van bloed en tranen dat de aarde bedekken zal. Heel de geestelijke gesteldheid van het menschdom wijst er op, dat we in de verste verte nog niet rijp zijn voor de verlossing."

Ik voeg daar aan toe: tenzij deze nieuwe geestelijke beweging, het nationaal-socialisme, zoo God wil, de wereld van dezen rampspoed bevrijde.

* *
*

Maar nog is het schamperen niet afgeloopen.
Wat N.S.B., gij zoudt christelijk zijn. Neen, ge hebt slechts een christelijk masker voorgedaan om zoo de zielen der eenvoudigen voor Uwe beweging te winnen.
Wederom het zaaien van wantrouwen.
Want uit volle overtuiging mogen wij zeggen: Neen, de N.S.B. is er juist om „maskers" af te rukken. De N.S.B. strijdt met open vizier, zonder ondergrondsche critiek en gekanker. Ja, wel willen wij de christenen winnen. Waarom? Omdat ze bij ons behooren, omdat het hun plicht is samen te strijden voor onze hooge idealen. Maar anderzijds, blijven zij die zich „christenen" noemen, blind, willen ze niet, welnu óók dan zet de N.S.B., mèt de ontzaggelijk vele ernstige christenen die nù reeds in haar rijen meemarcheeren, tòch door en zal ze uiteindelijk tòch de overwinning behalen. Dit is geen demagogie, het is het onwankelbare geloof in de gerechtigheid onzer zaak.

* *
*

Maar nòg is het geschamper niet afgeloopen.
Wat N.S.B., gij zoudt christelijk zijn. Maar ge zijt revolutionnair,

---
1) Brochure Christus en Hitler, door Hilbrandt Boschma.

en zult op illegale wijze slechts uw doel kunnen bereiken. Men schaamt zich zelfs niet om te schrijven[1]): „Langs den gewonen grondwettelijken weg van een aantal zetels in het parlement kan Mussert zijn idealen niet bereiken. Dan zal er bij gevolg een niet-grondwettelijke daad moeten plaats hebben, om toch er toe te kunnen komen, nl. tot dat „eischen, dat onze bevelen zullen worden gehoorzaamd".

Zooals men merkt is het heel eenvoudig. Drs. Prins, de N.S.B. onwettigheid niet kunnende bewijzen, gaat wantrouwen zaaien, en rekent U voor (daarmede bewijzend van de ziel van ons volk niets te begrijpen) dat de N.S.B., niet illegaal zijnd, vanzelfsprekend illegaal moet worden, anders kan ze haar doel immers niet bereiken. Voorwaar 'n fraaie manier van bestrijden.

Verder wijst men dan op het verbod voor ambtenaren om lid te zijn van de N.S.B. Dit verbod zou al voldoende de illegaliteit der N.S.B. bewijzen.

De N.S.B. revolutionnair? Wanneer men daaronder verstaat het langs den beschaafden, wettelijken weg komen tot de macht, en nà de overname van de macht den Nederlandschen Staat om te vormen tot een nationaal-socialistischen staat, ja, dàn is de N.S.B. revolutionnair[2]) Zooals elke andere politieke partij dan revolutionnair zou zijn. Oók de anti-revolutionnaire, wanneer, wat tot het rijk van utopia behoort, deze ooit als partij een volstrekte meerderheid zou behalen.

Maar dat bedoelt men niet. Men wil het volk met het woord „revolutionnair" suggereeren dat de N.S.B. er heusch niet tegen op zal zien de brute, gewelddadige greep naar de macht te doen, zij burgeroorlog daarvan ook het gevolg.

Wat daartegen te zeggen? De beste en volstrekt eenige waarborg tegen **dezen** revolutiegeest ligt juist bij de N.S.B. Wij gelooven rotsvast dat wij ons doel zullen bereiken langs den legalen weg. In onze scherpe critiek op het huidige partijenstelsel is niet begrepen een scherpe critiek op de bijna 4.000.000 kiezers. Onze scherpe critiek richt zich tegen partijleiders die in hun partijen toch slechts een gering aantal der 4.000.000 kiezers hebben kunnen vereenigen, maar die het volk stelselmatig **verkeerd hebben geleid en voorgelicht.** Maar in dat volk zelf, waartoe wij immers ook behooren, hebben wij het volste vertrouwen. Wij gelooven onvoorwaardelijk in het Nederlandsche Volk. Onze taak is het volk, als volk, den

---

1) Brochure: Wat wil Mussert? door Drs. P. Prins.
2) Verzoeke eerlijk te citeeren.

juisten weg te wijzen, en zóó slechts willen wij het volk winnen. Winnen, door liefde en vertrouwen. En dáárdoor zullen wij ons doel bereiken. Ons doel dat niet is de begeerte naar een paar kamerzetels. Wij willen alles of niets. Niet verbouwen maar bouwen. En dit alles niet voor ons maar voor het nieuw ontwaakte Nederlandsche Volk. Wij reiken het vergiftigde volk het tegengif ter genezing. De N.S.B. is ons geen doel maar middel ter gezondmaking van ons volk.

Over dit punt ten slotte nog het volgende. Bekend is de open brief van 19 predikanten aan Overheid en Volk, waaraan daarna 100 andere predikanten hun adhaesie betuigd hebben. En nu wil ik het volstrekt niet doen voorkomen alsof deze 119 predikanten nu maar als reclamemateriaal voor de N.S.B. mogen gebruikt worden. Ook niet alsof deze Open Brief nu het bewijs zou zijn dat deze predikanten de doelstellingen der N.S.B. onderschrijven.

Maar wat het wèl was dat is „een schreeuw om gerechtigheid." En als zóódanig heeft deze open brief voor de N.S.B. geweldige beteekenis. Ik citeer uit dezen brief dan het volgende:

„Daar is, ten derde, (het eerste en tweede punt handelen resp. over steunverlaging en handhaving van cumulaties) de kwestie van het ambtenarenverbod waarmede onze regeering de Nationaal-Socialistische Beweging heeft getroffen. Geen onzer is van die Beweging lid, maar dit mag ons niet beletten om der waarheid en om des rechts wille uittespreken dat ook de felheid van den politieken strijd die om deze Beweging is ontbrand, nimmer had mogen leiden tot een maatregel die in het licht der bloote feiten moet genoemd worden in strijd met de gerechtigheid en de waarheid genomen te zijn.

Met de gerechtigheid in strijd[1]), omdat de N.S.B., **vaderlandslievend, getrouw aan Oranje, en die den politieken strijd langs den wettigen weg wil strijden**[1]), door een zoo harden maatregel werd getroffen, en daarnaast de S.D.A.P. aan welke blijkens zoo talrijke uitlatingen van hare voormannen en hare pers deze eigenschappen niet zijn toe te kennen, buiten-schot kon blijven.

En met de waarheid in strijd[1]), omdat dit ambtenarenverbod op de N.S.B. werd toegepast op een grond, die duidelijk gebleken is géén grond te zijn. Was eerst een hoogstaand Eerste Kamerlid als prof jhr. mr. dr. de Savornin Lohman overtuigd van het recht der regeering, op grond van hare mededeelingen in het Parlement, later heeft deze zelfde Senator openlijk verklaard dat die mededeelingen

1) vetgedrukte van den schrijver.

in strijd met de feiten waren geweest en hij deswege zijn instemming terug moest nemen. Terwijl ook mannen als generaal Snijders en prof. jhr. mr. dr. Rengers Hora Siccama dit ambtenaren verbod voor de N.S.B. en het betreffende regeeringsperscommuniqué als in strijd met recht en waarheid hebben gedisqualificeerd.

En hoevelen, vooraanstaand of niet-vooraanstaand onder ons volk, denken er evenzoo over ? Het is thans niet aan ons omtrent het staatkundig streven der N.S.B. voor of tegen uitspraak te doen, maar wel, om, wien het dan ook geldt, waarheid waarheid te noemen en onrecht onrecht, en dit nog te meer, **waar zoovele leden onzer eigene kerken leden der N.S.B. zijn**[1]**)**, dies mede-lijden onder den smaad van het ambtenarenverbod, en zich geplaatst zagen voor een zeer pijnlijk conflict in hun geweten. En wij zijn verzekerd, dat het geschokte rechtsgevoel van ons volk eerst dan zal zijn bevredigd, wanneer de Overheid hare vergissing in deze erkennende, haar verbod ten aanzien van de N.S.B. zal opheffen niet alleen, maar den leden dezer Beweging ook weder toegang verleenen tot Bijzonderen Vrijwilligen Landstorm en Burgerwachten.

Om nog te zwijgen van het feit, dat ook bij openbare demonstraties zoo herhaaldelijk met twee maten blijkt te worden gemeten: verbod van ontplooide nationale driekleur eenerzijds, vrijuit ontrolde roode vanen anderzijds op onze vaderlandsche straten."

Tot zoover de 119 predikanten. Als nationaal-socialist heb ik daaraan niets meer toe te voegen. Ze spreekt voor zichzelf. Deze vraag om Waarheid en Recht.

* *
*

De critiek op de N.S.B. weet meer aan te voeren. Uittentreure wordt het herhaald: Gij N.S.B. blijf ons van het lijf, het Nederlandsche volk heeft geen behoefte aan Duitschen import. Deze belachelijke bewering kan eigenlijk onbesproken blijven, maar helaas, laten veel eenvoudigen er zich nog door imponeeren. Daarom dit : zoomin als Calvinisme, Lutheranisme, Katholicisme, Marxisme enz. enz. hier nog gedoodverfd worden als „import", zoomin kan men dat met het fascisme doen. Systemen zijn niet te binden aan de grenzen van een bepaald land, systemen zijn zelfs niet te vereenzelvigen met een bepaald land. Fascisme is niet iets specifieks Ita-

---

1) vetgedrukte van den schrijver.

liaansch, zoomin als Nationaal-Socialisme iets speciaal Duitsch is. Het gist in wel bijna alle landen ter wereld. In het eene land komt het eerder tot macht dan in het andere, maar er aan ontkomen zal wel geen enkel land.

Eenige merkwaardig naïeve uitingen zijn nog te vermelden. Ten eerste deze[1]): „Hoe is het ter wereld mogelijk (het gaat over Mussolini en Hitler)[2] dat deze twee mannen, van wie tot voor kort niemand notitie nam, regeeren zooals in geen tijden eenig vorst regeerde ! Ja, die vraag kan ik verstaan. Allerlei oorzaken zijn er voor op te noemen:

1e. de allerjammerlijkste toestanden, die èn in Italië èn in Duitschland heerschten. Ja, er word ook in Nederland heel wat geklaagd, heel wat gekritiseerd, heel wat „gekankerd" ('n leelijk woord voor een nog leelijker zaak). Maar met dat al: het haalt er bij ons niet bij. Vergelijking tusschen Italië vóór Mussolini en Duitschland vóór Hitler, met Nederland van thans kunnen we eenvoudig niet maken. Want die lijken heelemaal niet op elkaar. We leven onder de regeering van onze geëerbiedigde Vorstin, Koningin Wilhelmina, nog onder zulke gezegende omstandigheden, dat wij uit dàt oogpunt alleen reeds geen Mussolini of Hitler noodig hebben ! Tot zoover Drs. Prins.

Ik noemde deze uiting naief. Maar 't is veel erger. Laat Ds Prins eens moeite doen om maar eenigszins te leeren beseffen hoe bijtend de nood in ons land is, een nood waarin bijna héél het volk gevangen is, dan zal hij al spoedig moeten toegeven dat een Mussert voor Nederland evenzeer noodig is als een Mussolini voor Italië en een Hitler voor Duitschland. Laat hij **ingaan** in den nood van het volk dat van „gezegende" omstandigheden niets, maar ook niets bemerkt.

De tweede naieve uiting van denzelfden Ds. Prins (pag. 16 der zelfde brochure) is: „En dan nog iets, zou óók een niet-N.S.B. beweging dezelfde zegeningen kunnen brengen van orde, tucht, gezag en derg. ? In Italië en Duitschland misschien niet. Maar Nederland is Italië niet en Duitschland niet. Wat dáár misschien de eenige weg tot behoud van het diepgezonken leven was, behoeft het hier nog niet te wezen.

Ja Ds. Prins, het was dáár noodig voor het diepgezonken leven, het **is hier** noodig voor het diepgezonken leven. Stel U eens er van op de hoogte **hoe** diepgezonken het leven hier is, dat zal U er

1) Wat wil Mussert, door Drs. P. Prins, pag 9/10.
2) tusschenvoegsel van den schrijver.

wellicht van weerhouden brochures te schrijven waarin gij zóó oppervlakkig een beweging als de N.S.B. meent te moeten bestrijden, dat Uw bestrijding niet au serieux kan genomen worden. Het **diepgezonken** leven van het Nederlandsche volk verheft gij nièt door het volk „drogredenen" voor te houden.

De N.S.B. geen import. Een beweging van Nederlanders wier hart warm klopt voor hun Vaderland, en die als rasechte Nederlanders op Nederlandsche wijze het Nederlandsche volk willen dienen. Uit trouw en uit liefde tot het door God gegeven Vaderland.

* *
*

Wat als ernstigst bezwaar tegen de N.S.B. wordt aangevoerd is „Staatsabsolutisme". Ik hoorde dat door den anti-revolutionnair Mr. H. Bijleveld op een vergadering der a. r. Kiesvereeniging te Vinkeveen op 9 Januari 1935, als volgt omschrijven: „Het fundamenteele van de fascistische levensbeschouwing is, dat er niets is buiten den Staat. Alles is er vóór den Staat. Als ouders van Uw kinderen, als beoefenaars van een beroep, of er eenige levensmogelijkheid is, hangt alleen af van den Staat. Omdat alles dóór den Staat kan, mag er niets zijn tègen den Staat.

Staatsabsolutisme. De Staat God. Daarom **alles** ondergeschikt aan den Staat. God, Kerk, school, gezin enz.

Hevig verontwaardigd is men nu. Zulk een Staat is onchristelijk roept men. En...... men heeft gelijk. Zulk een Staat vinden wij Nationaal-Socialisten óók onchristelijk. Het is daarom dan ook een Staat dien wij **niet** wenschen, sterker, dien wij principieel afwijzen. De absolute Staat is de Communistische Staat dien wij, met alles wat in ons is, zullen tegenhouden. De absolute Staat dat is de huidige Staat waarin het óók niet gaat om en voor God, maar die geneutraliseerd, d. i. godloos gemaakt is en wel zóó absoluut dat men een deel van art. 36 der Nederl. Geloofsbelijdenis maar heeft laten vervallen. Het absolute van het demo-liberalisme, staatsvorm van heden, moge voldoende blijken uit den afkeer tegen het nationaal-socialisme dat aan die absoluutheid een einde zal maken.

Staatsabsolutisme. Alles ondergeschikt aan den Staat, alles in- en gelijkgeschakeld.

De N.S.B. wenscht inderdaad den machtigen staat. Niet als een abstractie, een onwezenlijk iets, een phantoom. Maar een krachtige, machtige staat die zijn functie, uithoofde dier kracht en macht, in staat is te vervullen, n.l. het **dienen van het volk.** De staat dus

geen **doel**, doch **middel.**

Boven dien staat, zooals boven alles uit, troont God, de Souvereine, de Schepper van Hemel en Aarde, God transcendent en immanent. Dat erkent de N.S.B. **onvoorwaardelijk** en ten volle.

Onze Leider heeft zich over Staatsabsolutisme ook zéér categorisch uitgesproken en schreef[1])

1. De bedoeling van den samensteller der „Staatsleer" (brochure 3 der N.S.B.) was **niet** het propageeren van „Staatsabsolutisme"

2. Nimmer heeft bij mij de bedoeling voorgezeten, door het uitgeven der brochure III de N.S.B. te fundeeren op de gedachte van „Staatsabsolutisme" welke gedachte ik **onjuist** acht.

3. Indien in brochure III uitingen voorkomen, die zouden kunnen worden opgevat in de richting van „Staatsabsolutisme" te gaan, dan zullen deze geen deel uitmaken van den grondslag van onze Beweging.

Deze eenvoudige, categorische verklaring, die ook voorkwam in ons weekblad „Volk en Vaderland" van 16 Juni 1934 mogen wij als bekend bij onze bestrijders veronderstellen. Onze bestrijders zullen zich toch wel op de hoogte gesteld hebben van de uitingen van onzen Leider. Wie echter nu meent dat onze christelijke bestrijders deze uitspraak van onzen Leider ook maar één keer naar voren gebracht hebben, die vergist zich. Men blijft doorspreken over „Staatsabsolutisme", waarschijnlijk uitgaand van de gedachte, dat de luisteraars de categorische verklaring van onzen Leider toch wel niet zullen kennen. Bij de correctie van dit gedeelte bleek mij dat ik hier onvolledig was. Na het schrijven heeft Prof. Schilder zich over de verklaring van onzen Leider uitgelaten. Hij meent deze eerlijke, onbevangen verklaring weer in een valsch daglicht te mogen stellen door deze verklaring „voorwaardelijk" te noemen. Het is fraai. Prof. Schilder moge er van overtuigd zijn dat er óók nog Nederlanders zijn die een verklaring **„eerlijk"** weten te doen en bij hun verklaring niet rekening houden met het feit dat er altijd nog menschen zijn die het méést eerlijke woord nog door spitsvondigheden bezoedelen en er „venijn" uit zuigen.

Tenslotte, de N.S.B. verwerpt principieel Staatsabsolutisme, ziet de functie van den machtigen Staat als een dienende en wenscht daarom den huidigen hutspotstaatsvorm om te zetten in een staatsvorm die het „dienen" inderdaad mogelijk maakt.

---

[1]) Zie bijlage Brochure 3 der N.S.B.

* *
*

Een object voor hevige critiek is ook het Leiderschap Zoo zeide mij een vragensteller op een der vergaderingen waar ik sprak: „Er is veel dat mij in de N.S.B. aantrekt, maar ik kan niet wegkomen over Uw Leider, in wien ik niets anders kan zien dan den absoluten dictator en dat is nog maar één stap weg van den tiran.

Ik moge wijze op een uitspraak van Mr. Hangelbroek in de Chr. Encyclopaedie waarin hij zegt: De vorm van het Staatsgezag kan wisselen naargelang der omstandigheden; **de dictatuur is daarom niet een noodzakelijke verschijningsvorm van het fascisme.** Deze verklaring zegt eigenlijk alles.

Maar ja, dat is het schrikbeeld: de leider, dictator, tyran.

Maar op pag. 11 der N.S.B. brochure 3 leest ge:

„De tyran is niet te verwarren met den persoon van een de hoogste staatsmacht dragenden **leider,** die als **dienaar** van de nationale staatsidee, en voorgelicht door deskundigen, het **recht** en de **plicht** heeft in hoogste instantie de maatregelen te nemen, welke het heil van de natie vordert."

Om de figuur van den Leider te kunnen beoordeelen zal men slechts mogen uitgaan van de opvatting dat hij is „dienaar". Dit ligt ook geheel in het wezen van den nationaal-socialistischen gedachtengang.

Het schrikbeeld: de leider, dictator, tyran.

Maar op pag. 15 onzer N.S.B. brochure 3 leest ge: De machtige Staat heeft **rechtsstaat** te zijn en willekeurig geweld en despotische neigingen van zijn organen (dus ook van den leider, de B.) te keeren. Hierin ligt opgesloten dat er voor alle onrecht, rechtsherstel, d.w.z. **onpartijdige** en snelle rechtsspraak op **elk** gebied voor de burgers mogelijk moet zijn.

Het schrikbeeld: de leider, dictator, tyran.

Maar op pag. 23 onzer N.S.B. brochure 3 leest ge: De minister-president moet de werkelijke leider van den Staat zijn. De organisatie zal zóó moeten zijn, dat onverschillig geboorte of rijkdom ieder, die de **rechte** leider toont te zullen zijn, dit kan worden (democratisch element der oganisatie) opdat de **beste** staatsman regeere, en zich een schare van **medeleiders** kieze uit de **deskundigsten en meest nationaal voelende staatslieden.**

Concreet samengevat is het voor ons Nationaal-Socialisten zóó

dat de Leider is de man die het meest onbaatzuchtig en van harte dienaar kàn zijn.

Het volk heeft geen behoefte aan een sterken man, maar het snakt naar leiding, naar een man die **niets** belooft, maar dóór de branding, zoo God wil, desnoods met opoffering van alles, als 't moet zijn leven, een volk leidt. Het Nederlandsche Volk is tot in diepste wezen ontmoedigd omdat het zich stuurloos voelt.

Men durft den laatsten tijd vaak te schrijven dat de sprekers der N.S.B. niet of nooit over hun leider Mussert spreken. Ik ga op zulk een leugen verder niet in.

Welnu, ik dank God uit 't diepst van mijn hart dat Hij ons volk een man gaf die door stroomen van haat en laster en spot heen, het aan durfde te gaan „bouwen". Ik dank God voor Mussert.

Wij N.S.B.-ers, trouw achter onzen Leider Mussert, geen slaafsche, bekrompen massa kuddevee, die gedwee achter den Leider aanloopen omdat ze dat moeten, maar een fiere, enthousiaste, goed willende schare van strijders, die trouw hun Leider volgen ..... omdat zij zelf niet anders willen.

Schouderophalend gaan wij dan voorbij aan een laffe uitlating als „gezwegen dan van Mussert, die niet eens zoo'n groote geest schijnt te zijn, gezien zijn publicaties"[1]). Met zulk een wijze van bestrijding teekent de bestrijder voor den goeden opmerker het best zijn eigen formaat.

En men kan slechts medelijden hebben met den schrijver Hilbrandt Boschma, die zegt[2]) : „Wil men een voorbeeld ? In het blad van de „Broederschap der Verzoening" van Mei 1934 lees ik op bladz. 3, dat één met name genoemd Nederlandsch Nationaal-Socialistisch predikant — een predikant nog wel ! — in een propagandarede, van zijn Leider sprekende, heeft uitgeroepen : „Uit hem en dóór hem en tót hem zijn alle dingen" ! Zij, die den Bijbel kennen, moeten toch wel ontzet staan, als ze deze woorden hooren".

Ik ga voorbij aan het feit dat de N. S. B. dat blaadje Broederschap der Verzoening maar niet machtig kan worden. Op de onwaarheid zelf wensch ik niet in te gaan. Het is té bar. Maar men zou nog verwacht kunnen hebben dat de christen Hilbrandt Boschma aan dien nat. soc. dominé eens een briefje zou geschreven hebben van b.v. den volgenden inhoud : „Dominee, ik ben ontzet over wat ik lees. Schrijf mij toch eens, kân dat waar zijn dat ge dit gezegd hebt ?

1) De nieuwe geest van de N.S.B. door A. Janse, pag 23.

2) Van den regen in den drop door Hilbrandt Boschma, pag. 44.

Maar neen, het citaat is té mooi voor een brochure, wat zullen de menschen er van opkijken.

En prompt citeert men op verschillende vergaderingen weer Hilbrandt Boschma. En de menschen staan dan inderdaad ontzet. Al is het dan door een leugen. Maar zoo nauw hoeft men het tegenover de N.S.B. niet te nemen.

Leider Mussert, gij kunt onvoorwaardelijk rekenen op Uw kameraden, de Christen Nationaal-Socialisten. Gij kunt rekenen op hun trouw, hun toewijding, zooals Ge dat kunt doen van iederen echten N.S.B.-er.

* *
*

Ik kom tot een volgend punt. Opzettelijk wordt in deze brochure ingegaan op al het door de critiek naar voren gebrachte. De N.S.B. ontloopt den strijd niet. Men heeft mij wel gezegd dat deze brochure weer veel pennen in beweging zal brengen. 't Is mogelijk. Misschien wordt ze ook wel doodgezwegen. Dat doet er niets toe. Maar ze zal zeker ook in handen komen van menigeen die, door valsche voorlichting, door leugen en bedrog, zich wel een verkeerde voorstelling van de N. S. B. **moest** vormen. Voor deze menschen is deze brochure geschreven. Ze is gekomen uit het hart van een Christen Nationaal-Socialist om te spreken tot het hart van z'n christelijke volksgenooten.

Volksgenooten die vooral schrikken wanneer zij de critiek hooren zeggen : Gij N. S. B., in uw systeem past niet de souvereiniteit Gods.

Wat zegt daarover de N.S.B.?[1]) Het nationale leven van den wordenden Nederlandschen Staat zal niet staan op den bodem van autonoom-menschelijke redeneeringen, doch de Nederlandsche Staat zal God belijden als de drijfkracht van het nationale zedelijke leven. Aan de onderdanen blijve volledige vrijheid van overtuiging, doch de Nederlandsche Staat, zooals deze het Nederlandsche karakter tot uitdrukking brengt, erkenne de **Souvereiniteit Gods.**

Verder citeer ik uit de bijlage tot de N. S. B. brochure 3 (pag. 4) het volgende : Elk kerkgenootschap kan derhalve gerust zijn over onze opvattingen en onze plannen. En wanneer de heeren theologen na deze uiteenzetting voortgaan de zuivere bedoelingen der N. S. B. tegenover den godsdienst en haar diepen eerbied

1) Brochure 4 der N.S.B., pag 16.

voor, en hare volledige onderwerping aan de leer van Jezus Christus in twijfel te trekken, dan spreken zij niet als rechtvaardige christenen enz."

Ik wil daaraan niets meer toevoegen. Deze citaten zijn ernstig en duidelijk genoeg.

Het doet pijn een Geref. Predikant dan te zien opmerken[2]) over het bovenstaande: ..... klinkt verleidelijk voor christelijke menschen, maar beteekent weinig, zoo lang niet wordt gezegd, welke God wordt bedoeld en waaruit Zijn wil kenbaar is voor ons.

Ik weet niet wat voor soort veelgodendom Ds. v. d. Zanden voor oogen gezweefd heeft, maar wij bedoelen, omdat we niet anders **kunnen** en **willen** bedoelen, Hem, den **eenigen**, waarachtigen God, Schepper van Hemel en aarde, den volstrekt Souvereine.

Wij Nationaal-Socialisten willen ernst maken met de erkenning der Souvereiniteit Gods en hopen er voor bewaard te worden dat we zouden afglijden op het verkeerde pad der anti-revolutionnaire partij, die zich de bij uitstek christelijke partij acht, en toch medegewerkt heeft aan het „neutraal" maken van den Staat.

In Maart 1934 is te Zeist gehouden een vergadering van Hervormde anti-revolutionnairen. Het Utrechtsch Dagblad heeft daarin aanleiding gevonden zich te wenden tot het lid der Tweede Kamer (voor de a. r. partij) prof. Hugo Visscher, die bereid was een en ander mede te deelen. Ik citeer daaruit het volgende zooals ik het in het Alg. Handelsblad (dat het uit het Utrechtsch Dagblad overnam) vond:

Prof. Hugo Visscher zeide: „Er komt nog een diepere, principieele quaestie bij. U herinnert zich wellicht dat in 1905 de Geref. Kerken een wijziging hebben gebracht in de belijdenis, waarbij uit artikel 36 een stuk is weggenomen, dat handelt over de Overheid. Aanvankelijk leek het of er niets veranderd was, maar, zooals 't met beginselen altijd gaat, later openbaarden zich de gevolgen, en in de Partij wekte het al meer verwijdering. Heemskerk en zijn school hebben het beginsel steeds verder tot zijn laatste consequenties gevoerd, en de stelling verkondigd — niet éëns, maar meermalen — dat de Staat geen bemoeienis moet hebben met het geestelijk leven van het volk. Toen dan ook een aantal jaren geleden in den Haag een bord werd rondgereden waarop stond „God is het grootste kwaad" meende Heemskerk dat daartegen niets behoefde te gebeuren, maar ik heb steeds gesteld, dat God souve-

---

1) Kerk en Nationaal-Socialisme, door Dr. L. van der Zanden, pag. 18.

rein is, ook de Regeering aan Hem onderworpen heeft te zijn; volgens mij gelden Gods ordonnantiën óók voor de overheid, zoo goed als voor het persoonlijk leven".

Prof. Hugo Visscher heeft dit alles niet gezegd in verband met eenige kwestie betrekking hebbende op de N. S. B. Dat zij eerlijk toegeven. Maar onze uitspraak in brochure 4 (zie bovenstaand citaat) is in overeenstemming met de opvatting van Prof. Hugo Visscher over den Staat.

Wij zijn toch ook **Nederlandsche** Nationaal-Socialisten. En willen ook slechts bouwen den Christelijken, Nederlandschen Staat.

* *
*

Nu iets over Kerk en N. S. B.

Prof. Schilder riep op een vergadering te IJmuiden waar hij sprak, uit: „Zie maar eens wat er van de kerk terecht komt als mijnheer Mussert aan het bewind komt!"

We zijn er aan gewend dat onze uitspraken straal genegeerd worden en men eenvoudig doet alsof men ze niet kent. Daarom zij hier herhaald wat in ons Weekblad „Volk en Vaderland" geschreven werd onder het hoofd: Toelichting op de beginselen der N. S. B.

„Het Christendom in zijn algemeenheid uit zich in ons land in een groote verscheidenheid van kerkgenootschappen. Men kan dit verkeerd vinden en betreuren, maar het is nu eenmaal zoo.

Nu is het veel gemakkelijker door de corporatieve organisatie de belangen-tegenstellingen te verzoenen, dan de geestelijke, in het bijzonder de religieuze. De religieuze tegenstellingen berusten namelijk op de diepste overtuigingen van de menschen. De religie is de diepste kern der persoonlijkheid; zij geeft den mensch eerst zijn hoogere waarde. In de religie weet de nietige mensch zijn verbondenheid aan den Eeuwige; daarom is de religie den mensch heilig. Daarom mag men ook nooit iemands religie geweld aandoen, en kan ook niemand zijn religie verloochenen.

Wanneer het nationaal-socialisme in ons vaderland met zijn talrijke verschillende religieuze gezindheden dan ook de geestelijke eenheid der natie wil gronden om socialen vrede en samenwerking te scheppen, dan moet de religie als zoodanig **volkomen vrij** gelaten worden. Iedere gezindheid moet volledig en onvoorwaardelijk erkend en geerbiedigd worden.

Vrijheid van godsdienst brengt mede vrijheid van zedelijke opvoeding, en zoo zullen in den nationaal-socialistischen staat de

zoogenaamde bijzondere scholen: dat zijn de christelijke scholen, niet alleen gehandhaafd worden, maar principieel de **ware** school hebben te zijn, omdat het nationaal-socialisme de christelijke religie als de hoogste zedelijke en geestelijke waarde van den mensch erkent.

Doch de nationaal-socialistische staat der Nederlanden zal nimmer een bepaalden godsdienst tot staatsgodsdienst willen of kunnen maken, omdat ons beginsel van erkenning der religieuze gezindheden meteen beteekent vrijheid van religie".

Uit dit citaat moge afdoende blijken dat de N. S. B. het eenig juiste standpunt tegenover de kerk inneemt, en ook niets moet hebben van de liberale (Thorbecke) opvatting: Godsdienst boven geloofsverdeeldheid.

Voegen wij daar nog aan toe, dat **gelijkschakeling** op godsdienstig gebied voor ons principieel uitgesloten is en dat „rasvergoding" door ons wordt afgewezen.

Wanneer wij, door de veelvuldig voorkomende vermenging van godsdienst en politiek, vaak scherp **moeten** zijn in onze critiek, dan tasten wij nooit aan **De Kerk**, ons door Jezus Christus zelf gegeven. De Kerk is onaantastbaar, slechts moge rijzen de vraag wat wij menschen dikwijls van de kerk hebben gemaakt.

Het kwam in mijn practijk als spreker der N.S.B. (en deze ervaring bevestigt zich hoe langer hoe meer) veelvuldig voor dat menschen tot mij kwamen die, door wat ze op vergaderingen der N. S. B. beluisterden, weer belangstelling toonden voor dat wat verband houdt met God en Godsdienst. Er zijn er verscheidene onder die nu weer trouw iederen Zondagochtend Gods Woord beluisteren. Sprekende met verschillende predikanten bevestigden ook die mij dat zij eenzelfde ervaring regelmatig opdoen. Nu reeds begint hier, door de N. S. B., een godsdienstige opleving die in Italië en Duitschland reeds enorm grooten omvang heeft aangenomen. Het is alleen maar zoo jammer dat de christelijke becritiseerders **deze** dingen altijd verzwijgen.

* *
*

Menigeen die, op vergaderingen of in persoonlijk gesprek, kennis genomen heeft van het hierboven uiteengezette, is min of meer bevredigd, doch komt dan met de vraag: Goed, maar hoe moet ik dan opvatten programpunt 17 der N. S. B. waarin ik lees: „Onderdrukking van leerstellingen, instellingen en handelingen die de eenheid en de onafhankelijkheid van de natie en de goede zeden

aantasten." Deze vraag is begrijpelijk vooral waar op pag. 46 van de Toelichting op ons Program gezegd wordt: Zoo moet ook de eisch van godsdienst- en gewetensvrijheid wijken voor den eisch, dat de eenheid en de onafhankelijkheid van de natie en de goede zeden onaangetast moeten blijven. Is dat nu niet met het bovenstaande in tegenspraak? En alweer citeer ik uit ons Weekblad „Volk en Vaderland" waarin, eveneens onder het hoofd „Toelichting op de beginselen der N.S.B." te lezen valt:

„Waar de nationaal-socialistische staat de vrijheid van godsdienst erkent en beschermt zal hij van de kerkgenootschappen en hun leden de grootst mogelijke **verdraagzaamheid** verlangen. Want ons doel is de algeheele volksgemeenschap, de eenheid van den geest der natie, en deze bereiken wij niet, indien wij elkanders religie, ook al achten wij die voor ons zelf een dwaling, niet waardeeren àls religie. Deze verdraagzaamheid sluit niet uit, dat de kerken en haar lidmaten hun bepaalde godsdienstige opvattingen mogen propageeren, dat zij mogen trachten bekeeringen te bewerken, dat missie en zending in volledige vrijheid haar taak mogen blijven vervullen.

Doch pogingen tot onderlinge onderdrukking en het zaaien van haat zal verboden zijn.

Ook zal verboden zijn het aantasten van den godsdienst door godloochenaars.

En ten slotte: de nationaal-socialistische overheid zal juist om de vrijheid van religie te handhaven, om de verdraagzaamheid te bevorderen, en om de religie zelve zuiver en hoog te houden, nimmer toelaten, dat de godsdienst voor politieke doeleinden wordt misbruikt.

Voor de N S. B. is derhalve de religie absoluut vrij, onaantastbaar en krachtig te beschermen".

Dit citaat spreekt voor zichzelf.

Maar dan: Wie wel eens een vergadering bijgewoond heeft van de Herv. Geref. Staatspartij begrijpt direct wat ik bedoel. Hoe zou ooit vrede en eenheid bewaard kunnen worden in ons land wanneer deze lieden inderdaad eens aan de macht zouden komen. Men behoeft slechts het woord „Roomsch" te noemen om te begrijpen wat ik bedoel. En kan ik overigens voor de Herv. Geref. Staatspartij meer achting hebben als b.v. voor de anti-revolutionnaire, uit hoofde van het feit dat, evenals de N. S. B. de H. G. S. strijdt tegen den huidigen godsdienstloozen staat, ik acht toch ook het streven der H. G. S. verwerpelijk, omdat dit streven het volk

zou uit elkaar slaan en in haat tegen elkaar zou doen opstaan als wellicht nooit eerder in de annalen der geschiedenis van het Nederlandsche Volk is voorgekomen.

Ook nog dit. Bovenstaand citaat geeft ook aan hoe de houding der N. S. B. b.v. zou zijn tegenover de Vrijdenkers-Verg. De Dageraad. In den Nat. Soc. Staat zou deze vereeniging niet mogen bestaan. In den Nat. Soc. Staat zal elke aanranding van Gods Heiligheid nadrukkelijk verboden zijn niet om „menschen" daarmede krenking van hun gevoelens te besparen, maar uit eerbied voor Hem, wiens Heiligheid **nooit** bespot mag worden.

Tenslotte: Godsdienst en politiek: In 1891 sprak wijlen Dr. A. Kuyper waarschuwend: „Waar de Kerk huwt met de wereldmacht, snijdt zij de zenuw van haar kracht door".

Hoe ontstellend is dit woord bewaarheid geworden. Als voorbeeld neem ik de A. R. Partij. Steeds meer verloor deze partij haar karakter van Protestantsche Volkspartij en verwerd tot een filiaal der Gereformeerde kerken.

Gevolg van dit alles is dat „beginselen" hoe langer hoe meer op den achtergrond raakten en een A. R. gemeenteraadslid; een der leiders der nieuwe oppositie, welke in Zeist ontstond en ook in andere plaatsen o. a. te Huizen, Joure etc. zich reeds openbaarde, het op een vergadering openlijk uitsprak: „De oude garde leefde **voor** de beginselen, de jonge garde **van** de beginselen".

Nu niet meer sprekend over een bepaalde partij, doet men goed op te merken op verschrikkelijke ontladingen van huiveringwekkend gehalte die men in dezen tijd van kansels af hoort wanneer het gaat over de politiek, vooral wanneer men spreekt over de N. S. B.

Men probeert het nu te doen voorkomen alsof dus de N. S. B. het ambt van den prediker neerhaalt.

Op een vergadering te IJmuiden waar ik sprak over het onderwerp „Is de N. S. B. onchristelijk?" als antwoord op een vergadering waar Prof. Schilder gesproken had over „Is de N.S.B. christelijk?" heb ik o. m. gezegd, en het Geref. Jongelingsblad[1]) neemt dat over:

„Wij beschouwen het ambt van predikant als een zeer hoog ambt, eigenlijk als het hoogste dat er is. Als wij de macht (niet zooals het Geref. Jongelingsblad schrijft: de meerderheid) hebben, zullen wij tot de predikanten zeggen: Houdt U bij uw werk als predikant, bemoei U niet met de staatszaken, voedt de leden van

1) Geref. Jongelingsblad van 7 Dec. 1934, pag. 215.

uw kerk zóó op, dat zij altijd en overal in practijk brengen, wat gij hen leert en wanneer de predikanten zouden weigeren om zóó hun taak te verrichten, dan zouden wij hun dit beletten".

Het Geref. Jongelingsblad gaat dan verder:

„Ziezoo, nu weten wij het." Maar begrijpt de heer de Bruin nu zelf niet, dat hij **het hoogste** ambt dat er is ook **het laagst neertrapt,** wanneer hij aan den predikant het recht ontneemt om het licht van het Woord Gods te laten schijnen over èlk levensterrein? Of meent hij, dat het publieke leven van staat en maatschappij onttrokken mag worden aan de critiek van het Woord Gods?

Is zulk geschrijf van het Geref. Jongelingsblad nu kwaadwilligheid of domheid?

Een N. S. B.-spreker erkent de hoogheid van het ambt van den prediker. Hij verlangt volstrekt niet een „beperking" van de prediking, maar vraagt de leden van de kerk op te voeden zóó dat zij altijd en overal in **practijk** brengen wat de predikanten leeren. Daaronder valt alles, daaronder valt ook het publieke leven van staat en maatschappij. Dus: voedt de leden van uw kerk zóó op dat zij op èlk levensterrein, óók op het publieke leven van staat en maatschappij, altijd en overal in practijk brengen wat gij hen leert.

Maar predikanten ..... gij zijt toch Bedienaars van het Goddelijk Woord. En dát zal dan toch alleen en uitsluitend uw richtsnoer moeten en mogen zijn. Het is vol en rijk en heerlijk en heilig genoeg. Het is toch uw kenbron.

Wanneer dan het Nationaal-Socialisme aan den Nederlandschen Staat ontnomen zal hebben het „godsdienstlooze". Wanneer er zal zijn de Nederlandsche Nationaal-Socialistische Staat, d.i. een staat waarin de Souvereiniteit Gods erkend wordt, dan zál het inderdaad uit moeten zijn met het ondermijnen van het nationaal-socialisme. En dáár ging het in IJmuiden om.

Nu nog iets: Trapt de N. S. B. het hoogste ambt naar beneden wanneer de N. S. B. zich er tegen zou verzetten dat b.v. dienstweigering van den kansel zou worden gepropageerd?

Nog iets: Trapt de N. S. B. het hoogste ambt naar beneden wanneer de N. S. B. zich er tegen zou verzetten dat b.v. marxistische stellingen van den kansel zouden worden verkondigd (hetgeen nu voorkomt).

Nog iets: Trapt de N. S. B. het hoogste ambt naar beneden

wanneer de N. S. B. zich er tegen zou verzetten dat b.v. van den kansel gepropageerd zou worden: Indië los van Holland?

God geve dat de Nederlandsche predikanten van onderscheidene kerken er weer toe kunnen komen, gelukkig **zijn** er nog zoo, om vanaf den kansel het Evangelie van Jezus Christus in volle heerlijkheid te verkondigen en die prediking niet te vermengen met **partij**politiek.

Beseft gij dan niet predikanten dat, wanneer ge eenerzijds verdedigt den kapitalistischen, godloozen staat, gij anderzijds geen vertrouwen kunt verlangen van den werkloozen steuntrekker?

Natuurlijk wordt van U niet verlangd dat gij uw denken stop zoudt zetten op politiek terrein. Maar wèl wordt verlangd dat gij als predikant U zult onthouden van **partij**politiek. Daarmede trapt gij zelf uw ambt het laagst neer. Ik weet dat menig ernstig predikant daarover precies denkt als wij nationaal-socialisten.

Neerhalen doet men het ambt als men doet als Prof. Schilder die op een bijeenkomst te Oegstgeest (17 Sept. 1934) belegd door een dames-comité, **dat zich ten doel stelt een fonds te vormen tot het aanschaffen van een orgel in het nieuwe kerkgebouw,** spreekt over het onderwerp: „Is de N. S. B. christelijk? Dat ruikt naar politieke sensatie. Een orgelfonds. Een damescomité. Veel geld noodig. Een bekend spreker. Een onderwerp dat pakt. Vooruit maar.

Genoeg hierover, het is onverkwikkelijk.

* *
*

Uit al het bovenstaande moge voldoende blijken de verhouding tusschen Godsdienst en de N.S.B.

Een bestrijder als Prof. Schilder moge dan met veel aplomb spreken over een valsche idee-filosofie, over Hegel, over evolutie, over humanisme, over modern heidendom, en predikanten mogen den schaamteloozen moed hebben vanaf hun kansels te spreken over de N.S.B. als den „anti-christ", ik hoop dat dit boekje veler oogen zal openen.

De zeer positieve verklaringen in dit boekje zullen den eerlijken beoordeeler doen begrijpen dat men brochure 3 der N.S.B. alleen dán kan verstaan indien men er rekening mede houdt dat de Staat waarover brochure 3 spreekt altijd zijn **begrenzing en beperking vindt in wat boven den Staat uitgaat „God, kerk en gezin.**

Tenslotte ook daarin dat voor den Nat. Socialist **de Staat geen „doel" is, maar middel.**

Philosofen en theologen mogen hun spiegelgevechten houden, ze hebben er ook den tijd voor, en de vele spreekbeurten tegen de N.S.B. zullen misschien een niet onaardige bijverdienste opleveren. Het gloedvolle enthousiasme van de N.S.B.-sprekers spruit ook wel daaruit voort dat zij „getuigen" alleen en uitsluitend om des beginsels wille zonder eenige vergoeding in welken vorm ook.

Heidendom en Anti-christ.

Gij die dit zegt: God zal richten tusschen U en ons.

Men suggereert den menschen tot de gedachte: De N.S.B.'er handelt in strijd met het geloof, gaat in tegen God, is een vijand van het Kruis van Christus.

Maar...... met al uw spitsvondigheden, met al uw harde, wondende spot en critiek, hebt ge van één ding af te blijven en dat is van — ons geloof. Weg met uw ruwe handen. Gode zij dank, ge kunt ons desnoods van het Heilig Avondmaal afhouden, ge kunt ons de kerken uit censureeren. Maar **niet** kunt ge ons afnemen ons geloof. **Niet** kunt ge losknoopen den draad tusschen God en ons hart. **Niet** kunt ge ons ontnemen de kracht en den troost die wij, in onzen zwaren en moeilijken strijd, putten uit het geloof dat onze Vader in den Hemel ons sterken zal naarmate onze strijd meer den geheelen mensch vraagt.

* *
*

Denken nu alle N.S.B.'ers zóó? Ik zou kunnen antwoorden: dat doet er niet toe, het gaat om het standpunt van de N.S.B. als Beweging. Maar ik acht het een zegen met zoovelen mijner volksgenooten te mogen samenwerken waarvan ik vroeger zoo ver weg stond. En wat vond ik bij velen dier menschen sterk godsdienstig besef. De fascistische levenshouding van „dienen en offeren" mag en kan ons tenslotte vereenigen. Wat op godsdienstig gebied voor velen nog geen persoonlijk bezit is wordt toch door hen geëerbiedigd. Het is tenslotte zoo dat, naarmate een land fascistischer wordt het volk ook godsdienstiger wordt. Een zegen en een... genade.

Waar wij eerbiedig op hebben te letten, met de erkenning dat óók de z.g. niet-christelijke N.S.B.-er van ganscher harte medewerkt aan een werk dat gedaan wordt tot heil van Volk en Vaderland.

* *
*

Nog iets over het standpunt van de N.S.B. tegenover ons Vorstenhuis.

In Artikel 198 van de Grondwet staat o.m. dat $^2/_3$ van het totaal aantal Volksvertegenwoordigers de Grondwet kunnen wijzigen. De wijze waarop staat ook in dat artikel omschreven. Waar nu óók de monarchie in de Grondwet is vastgelegd, zou dus de mogelijkheid bestaan dat $^2/_3$ der Volksvertegenwoordigers bij grondwetswijziging tot afschaffing der monarchie zouden besluiten.

In den Nederlandschen Nationaal-Socialistischen Staat zullen de woorden „bij de gratie Gods" weer hun volle beteekenis krijgen. De Koningin zal den Leider kunnen benoemen en ontslaan; Zij zal dus boven hem staan. De liefde voor Oranje is bij ons ongedeeld en zuiver. Schoon zal de dag zijn waarop onze Leider tot onze Koningin zeggen zal: „Ziehier Majesteit, Uw volk, ongedeeld en ongebroken, rondom Uw troon vereenigd in liefde en trouw. Schoon zal het zijn wanneer dan heel het volk den groet zal brengen en het eenparig zal betuigen:

„Wij heffen hart en handen
voor 't heil der Nederlanden
en zweren vast den eed
tot doodsbeproefde trouwe,
Wilhelmus van Nassouwe,
met U te staan gereed!

De tijd van verslapping, vervlakking van liefde voor Oranje, liefde voor het vaderland, waaraan de meesten onzer schuldig staan, is voorbij. Het Nederlandsche volk ontwaakt.

In den Nederl. Nat. Soc. Staat zou het niet mogelijk zijn dat een versje gepubliceerd wordt als voorkwam in het Volk, het dagblad der S.D.A.P. van 25 Aug. 1934:

Uit Koningshuizen noch kerken
komt een verlossend woord,
zij zijn te zeer beladen
met hun eigen bloedige schuld,
ze zullen het beste verraden,
zoolang ze worden geduld.

Beschimpen van Koningshuizen en Kerken is nù mogelijk, onder ons bewind zal het niet meer mogelijk zijn.

* *
*

Waar de N.S.B. nu mee gaat doen aan de verkiezingen, stempelt zij zichzelf daarmede niet tot een gewone politieke partij ?

Wij leven nu nog onder niet-fascistisch bewind. Wij wenschen ons doel te bereiken langs den wettigen weg met eerbiediging van het gezag. De verkiezingen zijn dus voor ons het „middel" om aan het bewind te komen. Een middel dat ons het huidige systeem opdringt omdat er geen ander nu wettig middel is. Er is wel een frappante tegenstelling tusschen ons en de C. H. Unie en de A. R. partij. Zij baseeren hun beginselprogramma op de souvereiniteit van den godsdienst, maar zij huldigen in de democratie de souvereiniteit van het volk. Dat is beginselverloochening. Tot uiting gekomen bij de beëindiging van den schoolstrijd die wèl eervol gestreden is, maar door gebrek aan geloof en vertrouwen smadelijk tot een eind kwam. Gij linkschen wilt algemeen kiesrecht, nu goed, maar dan wij gelijkstelling van het christelijk onderwijs. Het is gekwansel geworden. O beginselen !

Niet oninteressant is het te releveeren hoe men nu van liberale zijde over dien ruil denkt. Prof. B. D. Eerdmans schrijft[1]): „Dat heeft zich vastgelegd in politieke maatregelen, o.a. betreffende het Lager Onderwijs, die in die dagen niet voorzichtig en niet wijs zijn geweest.

Later, toen de omstandigheden kwamen opdringen, heeft door het beleid van Cort van der Linden een ruiling plaats gehad van het onderwijs met het algemeen kiesrecht. Daardoor is macht in handen gespeeld van de doodsvijanden der liberale gedachte, de een op maatschappelijk en de ander op geestelijk gebied, en daarmede is de periode ingeluid, die wij thans beleven.

Doodsvijanden van de liberale gedachte. O éénheid. O Algemeen Handelsblad, vooraan in alles wat ons volk vereent. O vergadering te Wassenaar van de 5 politieke partijen.

* *
*

Ik heb reeds opgemerkt dat ik gaarne niets onbesproken liet. Daarom ook nog iets over het vraagstuk van den oorlog. De a. r. Smeenk schrijft[2]) : „De fascistische afgodendienst met ras, natie, vaderland en Staat, verhoogt thans in Europa het oorlogsgevaar."

---

1) Het Liberalisme als grondslag van onze volksvrijheden, door Prof. B. D. Eerdmans.

2) De revolutionnaire „totaal-staat" door C. Smeenk, pag. 13.

Men wrijft zich de oogen uit wanneer men dat van die zijde leest. De kapitalistische, egoïstische ontwikkeling van het demoliberale stelsel bracht den oorlog van 1914—1918, toen er nog geen fascisme was. De democratische landen zijn ook nu in hun bewapening nog ver vooruit bij de fascistische landen. Wordt aan de kapitalistische, egoïstische ontwikkeling van het demo-liberale stelsel geen rem aangelegd dan is te voorzien dat eerlang wéér de wereld aan alle hoeken in vlammen zal staan. En dan durft men van een zijde waarvan men nog nimmer uitgesproken principieele afkeer van militairisme heeft kunnen bemerken, neerschrijven „fascisme verhoogt het oorlogsgevaar." Dat is trouwens ook de houding van het a.r. dagblad de Standaard dat de eene week in een artikel de chr.-anti-milit. verg. „Kerk en Vrede" afmaakt, en de volgende week, wanneer Mussolini een rede gehouden heeft die militairistisch aandoet, druipt van vrede-liefde en die rede van Mussolini als bestrijding van het fascisme gebruikt.

Dan hebben wij toch nog meer waardeering voor het standpunt der verg. Kerk en Vrede, al is dat standpunt het onze niet. Maar deze menschen zijn in hun overtuiging consequent. Deze vereeniging heeft een vlugschrift uitgegeven, geschreven door Ds. J. J. Buskes Jr. en getiteld „Volk en Vaderland". Men voelt zoo goed: dit vlugschrift is geschreven door iemand die met heel z'n christelijke overtuiging achter dat staat wat hij verkondigt. En nu is dit het tragische. Wat hij als christen aanvaardt, kan ik als christen niet aanvaarden. Hij wil God liefhebben boven alles en den naaste gelijk zichzelf. Wij willen precies hetzelfde. Hij ziet den oorlog als een vloek. Wij doen dat ook. Hij verafschuwt den oorlog met alles wat in hem is. Wij ook.

Toch gaan onze wegen nog uit elkaar. Wij lezen in de doelstelling der Verg. Kerk en Vrede: strijd voor nationale ontwapening, afschaffing van militairen dienstdwang en van elke militaire organisatie. Wij nemen aan dat men meent deze doelstelling als Christen te moeten aanvaarden. Maar wij kunnen deze doelstelling als Christen niet aanvaarden. Wij zijn er vast van overtuigd dat gevoelselementen, hoe waardevol op zichzelf ook, ons niet mogen terughouden van de gehoorzaamheid aan God om het ons door Hem toevertrouwde pand, ons vaderland, te verdedigen. Agressieve doeleinden liggen ons Nat. Soc. verre. Maar voor de verdediging van land en koloniën gelooven wij rotsvast te moeten strijden. Wij blijven daarom voorstaan en eischen versterking van leger en vloot om in staat te zijn op te komen voor de rechten en vrijheden van ons volk, rechten en vrijheden die God ons als volk gaf en die wij, om

Gods wil, hebben te verdedigen. Er zijn er onder ons die tot deze erkenning gekomen zijn na veel strijd. Maar daarom is hun overtuiging er nu juist des te vaster door geworden.

Wij zullen ten allen tijde als Nat. Soc. pal staan voor de verdediging van ons land. Wij zullen er steeds voor blijven ijveren dat deze verdediging „mogelijk" zij. Daarom eischen wij een krachtig leger en vloot! Waarlijk niet omdat we vreugde hebben aan het krijgsbedrijf. Maar omdat er, naar onze diepste overtuiging is het harde moeten. Dat we niet zullen ontloopen. En waarom we in het streven van Kerk en Vrede ook niets anders kunnen en mogen zien als een streven dat een gevaar oplevert voor volk en vaderland. Wanneer men ons dan tegenwerpt: het zij zoo, maar wij willen vóór alles gehoorzaam zijn aan God, dan kunnen we daarop slechts dit antwoorden: „Monopoliseer niet de christelijke waarheid als de waarheid van Kerk en Vrede". Want tenslotte grondt gij uw overtuiging ook op beperkt menschelijke redeneering, waarom gij ook het recht mist uw standpunt te verdedigen als „eisch Gods".

IJveren voor den vrede, ja, dat is eisch Gods. Maar als **God** ons den vrede onthouden wil, zullen we om Gods wil soldaten zijn. En doen daarmede niets meer dan het vervullen van een plicht.

* *
*

Is de N.S.B. christelijk?

Zij belooft niets.

Maar zij strijdt voor eerbied van het gezag erkennend dat de oorsprong en het wezen van het gezag in God is.

Zij strijdt voor de ware vrijheid die eerst mogelijk is door de gebondenheid aan eeuwige waarden. Da Costa zei het zoo kernachtig:

> Maar gij, onnoozlen en verblinden,
> wie een misbruikte naam verleidt,
> die Waar — en Vrijheid waant te vinden
> in 't spoor der ongerechtigheid!
> breekt los in 't eind van uit die banden,
> waar filozoofsche dwingelanden
> uw ziel in boeien aan den grond!
> Rukt af den blinddoek van uw oogen!
> Aanschouwt de waarheid in den hoogen!
> Aanbidt den God, die ze u verkondt!

De ware vrije is die waarlijk uit zichzelf weet te treden en komt tot de overgave in zijn dienstwerk.

Is de N.S.B. christelijk?

Zij strijdt voor het Recht, niet opkomend uit den mensch, maar opgroeiend uit de getrouwe vervulling der plichten.

Zij strijdt voor de opheffing der volksverdeeldheid.

Zij strijdt tegen de onchristelijke democratie die àl meer het volksleven vernietigt en schaadt.

Zij strijdt tegen een verworden parlementarisme dat elke volkseenheid in den kiem vernietigt en toonbeeld is geworden van ondeskundigheid.

* *
*

Is de N.S.B. christelijk?

Zij strijdt tegen den door en door onchristelijken liberalen geest die als een gif in alle volkskringen is ingevreten.

Zij strijdt tegen het goddelooze Marxisme dat, met het brengen van eenige materieele voordeelen, tegelijkertijd het volk geestelijk verarmde door het als ideaal voor te stellen het stoffelijke.

Zij strijdt tegen de vermenging van godsdienst met politiek, en voor zuiverhouden van den godsdienst; dien zij zal vrijlaten en beschermen.

* *
*

Is de N.S.B. christelijk?

Zij strijdt tegen de groote volkszonde: de zelfzucht.

Zij strijdt voor de juiste waardeering van den arbeid als geschenk van God, als roeping.

Zij strijdt tegen de demonische macht van den Mammon.

Zij strijdt voor het de-productie-terugbrengen tot de dienende functie en tot de erkenning dat de producent verantwoording schuldig is aan God en het geweten.

* *
*

Is de N.S.B. christelijk?

Zij strijdt tegen den verworden geest van intellectualisme, individualisme en materialisme, tegen verwildering op elk terrein van het moderne leven.

Zij strijdt voor sociale gerechtigheid.

Zij strijdt voor den organisch opgebouwden corporatieven staat die erkenne de Souvereiniteit Gods.

Is de N.S.B. christelijk ?

Ja, zóó en dáárom is zij christelijk.

Zóó gelooft zij dat Nederland weer zal kunnen worden een christelijke natie waarin de afval van God tot staan zal worden gebracht en geleidelijk afnemen, een afval waarvan Nic. Beets in 1878 reeds dichtte :

Wat afvalt van den hoogen God,
moet vallen.
Een zelfde schuld; een zelfde lot
voor allen.
't Gezin ,'t geslacht, het volk, de staat,
de kleinen en de grooten:
Verlaten wordt wat God verlaat,
wat God verstoot, verstooten !
Wel hoort men daaglijks stem op stem
weerklinken:
Geen nood ! wij redden 't zonder Hem.
Maar die het zeggen — zinken.

